

必勝

HISSHŌ III. MAGAZIN

A Magyar Kendo, Iaido és Jodo Szövetség kulturális lapja

2013. július, III. évfolyam / I. szám

-MKSZ történelem

Interjú Yamaji Masanorival - II. rész

-Kendo egy életen át

Alain Ducrame írása - II. rész

-Japán Kendo Bajnokság

Interjú Tóth Balázssal, a kendo válogatott tagjával

- XXV. Kendo Európa-bajnokság

Összefoglaló, értékelések

- Könyv: Erdélyi Gábor – Kendo Kata – részlet

KÖSZÖNTŐ

Kedves Olvasó!

A 2013-as év is szép sikerekkel indult számunkra. A Magyar Kendo Válogatott nagyszerű összefogással szervezett kampányt az berlini Európa-bajnokság költségeinek támogatására. A XXV. Kendo EB-n jó eredménnyel vettünk részt. Egy kivétellel minden kategóriában III. helyet sikerült elérni.

Bárány Tibor első nekifutásra levizsgázott 7. dan fokozatra.

Mihalik Hunor részt vett a híres Kjótó Tajkajon. Ez a rendezvény a japán kardforgatók Mekikájának tekinthető. Kendóban és iaidóban is megmutathatta tudását.

Dubi Sándor újra ott lehet a Küzdősportok Világjátékán, mely októberben Szentpéterváron kerül megrendezésre.

Szívből kívánom minden olvasónak, hogy a Hissho magazin olvasása tovább segítse a hasonló sikerek felé vezető úton.

**Vadadi Zsolt –
a Magyar Kendo, Iaido
és Jodo Szövetség elnöke**

Tartalom

MKSZ történelem:

interjú Yamaji Masanorival, a Magyar Kendo, Iaido és Jodo Szövetség Tiszteletbeli Örökös Tagjával – II. rész..... 3

Kendő egy életen át, Európában:

Alain Ducarme, az Európai Kendő Szövetség elnökének írása – II. rész 44

Japán Kendő Bajnokság:

interjú Tóth Balázssal, a kendo válogatott tagjával 49

Kendő Válogatott:

XXV. Kendo Európa-bajnokság összefoglaló..... 56
XXV. Kendo Európa-bajnokság értékelések 60

Könyv:

Erdélyi Gábor – Kendo Kata – részlet 65

Könyvajánló..... 68

Hirdetés..... 70

Impresszum

Szerkesztő:

Abe Tetsushi, Bánáti Zsombor

Arculat, tördelés:

Ilyés Ádám, Vachter Ákos

Címlap:

Nagy Linett Evelin

2013. július

III. évfolyam I. szám

Hisshō – 必勝

A magazin címéül választott kifejezés két kanjiból áll, melyek jelentése „biztos”, és „győzelem”. Fejkendőkön illetve kalligráfia-ként előszeretettel alkalmazott pozitív jelentéstartalmú szóösszetétel.

Interjú Jamadzsi (Yamaji) tanár úrral,

az ELTE Távol-keleti Intézet tanácsadójával, a magyarországi kendo-oktatás alapító mesterével – II. rész

Dr. Yamaji Masanori tanár úr sok titulussal büszkélkedhet. Nyugalma-zott egyetemi docens, az ELTE Távol-keleti Intézet tanácsadója. Történe-sz nyelvész, kutatási témái között szerepel többek között a japán didaktika, a közép- és kora újkori japán eszmetörténet, a szamurájok gondolatvilá-ga – eszme és kultúrtörténeti vizsgálata. Az évek során rengeteg írása, publikációja jelent meg a fenti témákkal kapcsolatban.

Dr. Yamaji Masanori tanár úr a Magyar Kendo, Iaido és Jodo Szövetség Tiszteletbeli Örökös Tagja. Ő volt az első, aki megmutatta a kendo lénye-gét annak a maroknyi lelkes embernek, akit érdekelt a budo és a szamuráj kultúra. 1982-ben Yamaji tanár úr indította útjára hazánkban a kendo-t, a kendo oktatást.

Cikkünkben megismerkedünk Tanár úr kalandos életútjával és a ma-gyar kendo élet legelső szakaszának mérföldköveivel. A fontos gondola-tokat izgalmas képek teszik még színesebbé, melyek Yamaji tanár úr sze-mélyes fotói közül kerültek ki.

Kérdéseink leginkább gondolatébresztők voltak a Tanár úr számá-ra, így lehetősége nyílt hosszasan értekezni egy-egy témáról, múltbéli eseményről. A cikk terjedelmét tekintve az írást két részben közöljük. Az interjú első felét előző számunkban közöltük, ahol szó esett Tanár úr Ja-pánban töltött ifjúkori éveiről és a kendo-hoz fűződő kapcsolatáról. Foly-tatódjon az interjú a magyarországi történésekkel.

Mikor és miért került Magyarországra a Tanár úr?

1972 júniusában léptem át a géppuskával felfegyverzett határőrök által szigorúan őrzött szocialista Magyar Népköztársaság röszei határsorompó-ját. Bécsből kocsival érkeztem.

A Teheráni Egyetem fiú kollégium előtt a társaimmal. Jobb oldalmon Azsvad Eráqi ágá, szobatársam Irakból. Nagyon kedves és rendes fiatal ember volt, jó barátok lettünk.

Az elején arról beszél-tem, hogy mikor jöttem el Japánból. 1970 őszén egy ösztöndíjjal mentem Iránba, először a Síráz Egyetemre, ott kiderült az ösztöndíjban nem csak az úti költség nincs benne, hanem a diákszalló díját is nekem kell kifizetnem. Csak a tanulás ingyenes.

Tiltakoztam, hogy Japánban az iráni követ-ségtől kapott információ teljesen másról szólt. Rö-vid huzavona után a dé-kántól kicsikart a Teheráni Egyetemnek szóló ajánló

levéllel visszajöttem Teheránba, s ez is nagy szerencse következtében helyes döntésnek bizonyult. A japán nagykövetség kultúrattaséja a nagykövet ajánlásával együtt – aki meghallgatta beszámolómat –, és a sírázi egyetem dékánjának (az utólag gondolva rendkívül kedves) ajánló levelének hatására rögtön intézkedett érdekemben, és hála Allahnak meg is kaptam a Teheráni Egyetem ösztöndíját a Sírázi Egyetem ösztöndíja helyett, a PhD tanulmányok folytatásához, ami rendes csereösztöndíjat jelentett. Máig nem világos előttem, hogy vajon mit kaphattam Japánban a volt tanárom közvetítésével. Amíg még nagyon bizonytalan volt a helyzetem, már-már arra is gondoltam, hogy ha itt nem kapom meg az ösztöndíjat, Londonba megyek és legalább pár hónapot ott töltök, hogy csiszoljam angoltudásomat, aztán hazamegyek és folytatom a TV riporter munkámat. De Allah nem engedett, ott maradtam, s ez okozta a „vesztemet”. Bár ha kicsit objektíven ítélem az elmúlt éveim történéseit, akkor talán inkább azt kell mondanom, hogy Allah megajándékozott egy rendkívül küzdelmes, de szerencsés egyedi és gazdag élet kialakulásával, amihez hasonlóan nem mindenki részesülhet.

Íráni diáklányokkal. A Sáh idejében a lányok miniben jártak, fejkendő nélkül.

Tehát a Teheráni Egyetem PhD kurzusán kezdtem a tanulmányaimat 1970 őszén. Az ott tanuló hallgatók sok félék voltak, francia, német, lengyel, román, jugoszláv, bolgár, török, indiai, pakisztáni, orosz, amerikai és magyar. Rajtam kívül még öt japán hallgató volt, egyesek nem erre a kurzusra jártak, egyik az építészeti, másik az iszlám zenekurzuson tanult. Egyikük az egyetemi perzsaszakos „szenpai”, Haneda Kóicsi volt, akinek a nagyapja és az apja egyaránt nagynevű nemzetközileg is elismert orientalista professzor volt a Kiotói Egyetemen. Haneda szenpai már pár éve tanult ott az Egyetemen, s rendkívül jól beszélt perzsául, tőle sok segítséget kaptam az előbb említett problémával kapcsolatban is.

A kurzusórákon eleinte csak arra koncentráltam, hogy halláskésziséget fejlesszem, mert alig tudtam követni a perzsa beszédet. Az órán is csak hallgattam, nem is tudtam megmukkanni sem, majdnem három hónapig. Egyébként később feleségem elmondta, hogy először némának vagy beszédhibásnak gondolt, mert több hónapon át csak ültem az óra alatt, s egy szót sem hallott tőlem.

Az európai hallgatók gyakran együtt voltak, kávéztak, összejövetelt szerveztek. Érdekes módon az idő múltával gyakran engem is invitálni kezdtek, hogy kapcsolódjak hozzájuk. Mindig örömmel éltem a lehetőséggel, mert velük is perzsául beszélhetek, és ezen keresztül jól gyakorolhatom akadozó perzsa nyelvtudásomat. Az egyik ilyen találkozáson megismerkedtem közelebb-

Ösztöndíjasok összejövételén. Mellettem lengyel barátom, Wojcieck Michaluk, mögöttem jövőő feleségem, Éva látható.

ról a csinos és okos, még hozzá kedves magyar lánnyal, a későbbi feleségemmel, dr. Szeidovitz (Apor) Évával. És az így indult ismerkedésből végül házasság lett. Egy évnyi ismerkedés után, amikor közeledett Évának a hazatérési ideje – mivel neki csak egy évig volt érvényes az iráni tartózkodási engedélye – döntenem kellett.

Gondolkodtam, „lesz vagy nem lesz, a találkozás fontos dolog,” s magamban elhatároztam, felkeresem őt. „Igent” mondott! Ezután felgyorsult minden, és kalandos kanyarodások után végül sikerült az olasz követségnél lévő templomban megkötni a házasságunkat. Ugyanis kiderült, hogy Iránban csak vallásos esküvői szertartással lehet házasságot kötni. Elsőként a Teheráni Városi Hivatalhoz mentünk a világi ember fejével gondolva. Az útbaigazító úr először nagyon örült, hogy azért jöttünk, hogy összeházasodjunk. Rögtön rákérdezett, „ezek szerint önök muszlimok?”. Mondtuk, hogy nem. Széttárta a kezét, s azt mondta: „itt csak muszlimokat kötnek össze”. De adott egy címet, oda mentünk, ám kiderült, ott csak zoroaszterekkel foglalkoznak. Ők is sajnálva széttárt kézzel adták azt az ötletet, hogy az olasz követségen próbáljunk szerencsét, mert úgy emlékeznek, hogy ott egy templom is van, mert-hogy kérdésükre kiderült, hogy én is, Éva is katolikusok vagyunk. Feleségem később elárulta, hogy nem gondolt soha erre, és csak izgult magában arra gondolva, mi lesz, ha egy buddhista, esetleg sintó vallású és katolikus egybe akarnak kelni? Így jutottunk az olasz templomhoz. Engemet tíz éves koromban megkereszteltetett a mamám, s most ez lehetővé tette házasságunkat Teheránban.

Rögtön írtam apámnak, kérve, hogy szerezzen igazolást annál az ószakai templomnál, ahol őrzik a keresztelési anyakönyvet. Évánál eltekintettek az igazolás beszerzésétől. A szocialista ország valláspolitikai helyzetére való tekintettel helyette az iszlám művészettörténész, Fehérvári Géza a londoni SOAS egyetemi tanárának tanú-aláírását elegendőnek tartották, aki akkor éppen Teheránban tartózkodott egy iszlám művészetet kedvelő angol csoportot kalauzolva.

Természetesen a házasságkötés után megpróbáltuk a feleségem tartózkodási engedélyének meghosszabbítását, de ez csak az útleveél hosszabbítás esetén történhetett volna meg, ami lehetetlen volt az akkori magyar jogszabály szerint. Ha kint marad engedély nélkül, az egyenlő a disszidálással, utána egykönnyen haza sem lehet menni. Végül úgy döntöttünk, hogy feleségem előbb hazamegy, és egy év múlva én is meglátogatom őt Magyarországon, utána pedig együtt vagy Londonban folytatjuk tanulmányainkat, vagy Japánba megyünk. Az én ösztöndíjam 3 évre szólt, és még két évig volt lehetőségem a tanulmányaimat folytatni a Teheráni Egyetemen. Ehhez már meg-

volt a fizetés nélküli szabadságom egy év hosszabbítási engedélye a Mainicsi Hószó Szakata alelnök úrtól.

Apám nagyon aggódott, amikor megtudta, hogy feleségül veszek egy szocialista országból jött lányt. Azt írta levelében, hogy a munkaterületénél fogva szocialista országokat jól ismerő egyik régi barátja azt mondta neki, hogy a szocialista országok nem valók rendes embernek. Ott nem lehet normálisan élni, dolgozni sem, és nagyon tanácsolta, hogy változtassam meg a tervemet, különösen akkor, amikor egy év elteltével jeleztem, hogy átme- gyek Magyarországra.

Én azt írtam neki, ha Évára nézek, egészséges és nem csak okos, kedves hölgyet látok. Rendes munkája van, a Tudományos Akadémia Keleti Gyűjteményében dolgozik doktorált nyelvész-iranistaként. Utána apám már nem írt aggodalmaskodó levelet. Érdekes módon Haneda szenpai nagyon gratulált, majdnem irigyelte jó szerencsém, és nagyon invitált, hogy minél hamarabb menjünk Japánba kettesben. A tévés kollégáimtól is sok gratulációt kaptam, sőt miután Magyarországra jöttem, Takahashi az akkori elnök úr is, sőt Mazaki főosztályvezető úr, illetve később a volt közvetlen főnököm, Kitano úr és több régi munkatársam is meglátogatott engem Magyarországon, hogy lássák saját szemükkal, mit csinálok, és milyen a magyarországi életem.

Tehát a „szerelem” hozott engem Magyarországra „Allah segítségével”, és azután az Abe Kóbó „Szuna no onna (A homok asszonya)” című kisregény hőiséhez hasonlóan, „bennragadtam a magyar ugarban”, és hamarosan nagyon beleszerettem az itteni életbe, sok hiányosságával és nehézségekkel együtt is, mert sok jót fedeztem fel benne. Azaz nekem „két fontos hazám” lett, a szülőhazám, Japán és az életem hazája, Magyarország, különösen a fiúnk megszületésével, aki már saját életét éli nukleáris energetikai kutató- oktató szakemberként a BME-n.

*Jamada barátommal
a kollégium kertjében.*

Mikor érett meg a gondolat, hogy ebben a kis közép kelet-európai szocialista országban érdemes elkezdni oktatni a kendót?

A korábban elmondottakból talán kiderül, hogy azóta, mióta megtanultam kendózni egyetemista koromban, számomra mindig nagyon fontos volt a kendó. TV-s koromban is, bár már alig tudtam a kendóval foglalkozni. Egyszer-egyszer a szintén kendós személyzeti osztályos kollégámmal sikerült félórányi időt szakítani kendóra a TV stúdió udvari füves kertjében, de nagyon hiányzott az igazi vívás. Miután eljöttem Japánból, különösen Magyarországra kerülésem után úgy éreztem, hogy ezzel vége, már soha nem fogok kendózni.

A 70-es években már eléggé jól ismert küzdő sport volt a dzsúdó Magyarországon, miután 1964-ben hivatalos olimpiai szám lett belőle. A hetvenes évek közepétől a karate is egyre inkább népszerű lett, mivel a hadseregben is kezdték tanítani a katonai kiképzés során a karatét egyes egységeknél, de a kendóról majdnem senki nem tudta, nem hallotta, hogy mi fán terem. Később, 1985-ben mikor az első komoly bemutatót tartottunk Cusima úr és

Ata úr közreműködésével, egy sportújság pl. azzal a címmel írt a látottakról: „Kendó kendő?!“

Amikor Magyarországra jöttem a Testnevelés Főiskolán már létezett a Küzdősportok Tanszéke. Annak vezetője Galla Ferenc tanár úr volt. Eredetileg birkózó volt, de a háború utáni dzsúdó-képzés újra indulása után dzsúdós-ként országos eredményeket ért el a TF csapatának tagjaként még ötvenes évek elején, és miután a TF munkatársa lett, dzsúdót oktatott és dzsúdó tan-könyveket írt, amit magam is láttam. Amikor 1973 őszén elkezdtem az ELTE-n tanítani a Kínai és Kelet-ázsiai Tanszéken megismerkedhettem az ő bátyával, mint egyik idősebb kollégámmal, a néhai sinológus Galla Endre tanár úrral, a későbbi tanszékvezetővel illetve az 1986. őszi japán szak beindításának első számú támogatójával, a szak hivatali felelősével. Így végül a tanár úr mutatott be engem öccsének.

Egyszer hetvenes évek közepén elmentem a tanszékére, hogy kérésére megmutassam a kendó alapokat, mert neki volt sinaija. Elmondta, hogy hogyan jutott hozzá, de már nem emlékszem a történetére. Ennek az alkalomnak nagyon örültem, mert arról is beszélgettünk, hogy esetleg az óráján is megmutatom a hallgatóinak. Utána még néhány alkalommal tartottam kihon-gyakorlást a tanszéki edzőteremben. Így azt is lehetne mondani, hogy az első kendó tanítványom Galla Ferenc tanár úr volt Magyarországon! De akkoriban se sinai, se felszerelések, ruhák nem voltak beszerezhetők, így sajnos a gondolat csak gondolat maradt. Nagyon sajnáltam, de nem volt mit tenni. Galla tanár úrral jó baráti kapcsolat alakult ki. Később, amikor a kendó oktatást kezdtem, mindig megértéssel, nagyon segítően viszonyult a kendó ügyünkhöz a TF vezetése előtt is.

Akkoriban, a hetvenes évek első felében még nyugatra való kiutazás sem volt lehetséges, mint turista, és hozzá elegendő pénze sem volt az embereknek, ha lett volna hozzá forintjuk, akkor is a valuta korlátozások miatt nem juthatott az ember a kívánsága szerint szükséges valutához. Szinte lehetetlen volt a nyugati országokból egyénileg megvásárolni valamit, vagy behozatni az országba. Én csak szuburizni tudtam a családi kertünkben az ehhez kiigazított ásonyéllel. Így teljesen úgy tűnt, hogy a lehetőség hiányában többé nem fogok tudni kendózni, ha Magyarországon maradok.

A magyarországi kendó története a kezdetektől a megalapozásáig. Kurdi Gáborral (háttal) a Gyógypedagógiai Főiskola tornatermében, 1982. késő ősz.

Azonban az 1975-ös Helsinki Értekezlet után bekövetkezett az, amit előre senki nem sejtett. A két világtábor közötti politikai légkör kedvező változásának köszönhetően a szocialista tábor nyugati politikája az ország megnyitás felé mozdult, s nagy szerencsémre ennek egyik élenjáró országa Magyarország volt. A külkapcsolatok szigorú ellenőrzésének enyhülésével Japánba is megnyílt a csoportos utazás lehetősége. Egyénileg azonban még csak meghívólevéllel lehetett utazni a fogadó fél anyagi garancia igazolásával a

tartózkodás idejére. Gyorsan kezdett terjedni a karate meg az aikidó. Sokasodott a japán filmek bemutatása is. Egy eredeti japánt látva gyakran fordultak hozzám az emberek, még az utcán is, azzal a kérdéssel, hogy karatézők-e? Mondom, „Nem” „Akkor mivel foglalkozol?” „Kendóval!” Akkoriban többnyire senki nem értette a kendó szó hallatán, hogy miről beszélek, mint ahogy már említettem.

Tehát eszembe sem jutott, hogy azon gondolkodjak: érdemes-e a kendó oktatással foglalkozni, vagy sem? Mert egyáltalán egy cseppnyi remény sem volt még a hetvenes években Magyarországon arra, hogy a kendót valaha szervezetteren oktathassam.

Csak néhány évvel később, egy 1982 kora nyári napon történt véletlen találkozás töltött el engem egy kis reménnyel, hogy ezzel a gondolattal komolyan kezdjek foglalkozni.

Hogy történt ez a véletlen találkozás és milyen folyamatokat indított el?

Ez a Magyar Film Stúdiójában történt 1982. június elején. Felkérést kaptam a Stúdió külföldi filmek szinkronizálásával foglalkozó osztályának producer asszonyától, Csillag Mártától, hogy segítsék pár japán történelmi filmet szakérteni. Köztük volt egy 1936. február 26-án fiatal katonatisztek csoportja által kirobbantott puccs kísérletéről szóló film is. A Filmgyár felelős tisztviselői különösen ennek a megghiúsított, az akkori japán kormány politikáját igazságtalannak vélelmező fiatal tisztek által végrehajtott katonai puccs kísérletének a történelmi és ideológiai háttéréről kívántak megtudni többet a film forgalmazási engedélyeztetéséhez. Illetve az angolból magyarra fordított filmszöveg helyességét is ellenőriznem kellett. A film Japánban már jól ismert, háború után nem sokára készült híres film volt, amely a modern japán történelem egyik nagyon kemény és kényes eseményét boncolgatja a résztvevő tisztek életének megmutatásával és az esemény kimenetelének rekonstruálásával. Megkérdeztem, hogy hogyan jutottak ehhez a filmhez. A válasz a következő volt: a filmeket általában csomagban veszik a közvetítőkön keresztül, s benne volt ez a film is. Az ellenőrző szerkesztési munkát elvégezve azt mondtam nekik, hogy jó film. De nem emlékszem, hogy utána valaha forgalomba került-e az anyag, amely a puccs megghiúsulása után következő Japán fasizmus felé száguldását baljós módon előre vetítve végződik. Lehet, hogy csak én nem emlékszem, mert a filmet már jól ismertem, és ha bemutatásra került is,

akkor sem érdekelhetett volna engem túlságosan, legalábbis annyira, hogy külön odafigyeljek és elmenjek megnézni.

Amikor a kért munkát elvégeztem, Márta megkérdezte, „van-e egy kis időm, mert valaki nagyon szeretne Önnel találkozni. Egy élő japánnal! Most itt van egy másik film miatt a gyerekeivel”. Az akkoriban nagyon ritkán „előkerülő”

Tancsa Nóra és Kurdi Gábor.

Japán részéről nem mondhattam nemet, pláne, hogy az illető a gyerekeivel volt. Márta egyik vetítőterembe vitt. Ott egy japán film ment és éppen gyerek karate edzési jelenetnél tartott, s ott a nézőtér hátsó sorában ült egy vastag, izmos, nagy alkatú férfi, több gyerekkel. Márta bemutatott neki: ő Kurdi Gábor, a Sótókan karate mestere. Kiderült, hogy a gyerekek az ő karaté tanítványai, és azért voltak ott, mert egy gyerek-edzés jeleneteit szinkronizálták velük, és az eredményt akarták megnézni. Szokás szerint a bemutatkozás után Gábor is megkérdezte, hogy karatézok-e? Mondtam, hogy nem. „Mivel foglalkozik? Sportolt?” – kérdezte. Mondtam: „Az Egyetemen tanítok. Kendőztam diákkoromban.” Gábor hirtelen felélénkült. Most is emlékszem rá, hogy nagyon boldog hangon visszakérdezett: „Igen? Kendőzött? Mennyi ideig?” Elmeséltem

A VSZM Sportcsalnokba való átköltözés után, 1985. Az első edzés, háttérben jobbra Vadadi Kornél.

röviden, hogy egyetemista koromban az egyetemi kendő klubban kendőztam, a klub kapitánya is voltam, bajnokságokra jártam, az országos diákbajnokságra is sikerült eljutni és, hogy három danos vagyok. „Akkor Ön kendő mester!” – kiáltotta.

Utána elmesélte, hogy már régóta szeretne kendőt tanulni, de eddig nem talált olyan mestert, aki tudna neki kendőt tanítani.

Még soha nem találkozott olyan japánnal, aki kendőzik, és mellesleg dan fokozata is van. Arra kért, hogy tanítsam a kendőra. Mondtam, „Szívesen, de ez nem egy könnyű kérés, mivel a gyakorláshoz szükséges a szerelés is és egy megfelelő hely. Nem lehet betonon, vagy hasonló rugalmatlan kemény padlózatú helyiségben gyakorolni a kendőt.”

Azért mondtam ezeket neki, mert már láttam kézilabdázni vagy futballozni betonos pályán gyerekeket, felnőtteket egyaránt, és nagy barbárságnak, egészségtelennek találtam azt. Egy japán számára képtelen dolog normális sportot űzni betonon. Negyven év után, máig is annak tartom, és ne gondolják, hogy olyan könnyű a megfelelő feltételeket biztosítani a kendőhoz.

Gábor látta ódzkodásomat arcomon, hirtelen témát váltott és azt mondta, hogy ma sajnos nincs sok idő tovább beszélgetni a kendőről, mert haza kell vinnie a gyerekeket. Majd nála folytatjuk a beszélgetést egy tea mellett kényelmes körülmények között. Megbeszéli ezt a feleségével és aztán telefonál. Így egymásnak megadtuk a saját telefonszámunkat és abban maradtunk, hamarosan találkozunk. Pár nap múlva kaptam tőle telefonhívást, hogy szeretne meginvitálni engem. Nem gondoltam, hogy komolyan szó lesz a kendőről, mert ezzel kapcsolatban már sok tapasztalatot szereztem addigra a Magyarországon eltöltött tíz év során. Ha valami ügyről a megbeszélte találkozóra megyek, akkor már az illetőnek eszébe sincs a korábban egyeztetett ügyről beszélni és teljesen másról kezd csevegni, kérve hozzá a japán kapcsolati segítséget.

Egy június végi napon mentem a megadott időre, a jelölt címére, a budai oldalon lévő lakásához.

Gábornál kimondottan pozitív új tapasztalatot szereztem, mert miután bemutatott engem a feleségének, dr. Tancsa Nórának és leültünk a teával előkészített kis asztal mellé, rögtön elkezdett feleségével együtt a kendőről faggatni. Kiderült, Nóra állatorvos és az Állatorvosi Egyetem Karate Klubjában Gáborral együtt vezeti a karate edzéseket. Később láttam, hogy jól edzett, és kendóban is nagyon jól fejlődik, mondhatom ügyesebben, mint Gábor, de sajnos hamar abba kellett hagynia a gyerek megszületése miatt.

A jobb oldalamon Kádár Miklós, mögöttem Fülöp Zoltán és Aranyossy Árpád, a bal oldalamon nagy támogatónk, Tsushima Kanji elsőtítkár úr. Örök hálával tartozunk neki. A második sor jobb szélén Takács László. Vadadi Kornél törökülésben, jobbra.

Gábor azt mondta, hogy a kendó szerelés ügyét meg tudja oldani a Svédországban élő rokonai segítségével. Már beszélt is velük, hogy két páncélt, egyet Gábornak, egyet Nórának és 20 darab sinait is küldjenek nekik. Az edzést az Állatorvosi Egyetem Spotcsarnokában lehet elkezdeni a karate edzésük után. Erre én azt válaszoltam: „Hogyha ilyen komolyan gondoltok a kendó tanulásra, akkor én is meg fogom kérni apámat, hogy küldje el nekem a régi bógumat, kendó ruhámat, és néhány sinait”. Aztán abban maradtunk, hogy ősszel, miután az egyetemen új tanév indul, elkezdjük a kendó edzést, a karate edzésük után, ő pedig összetoborozza a jelentkezőket, és a jelentkezők közül ő kiválogatja a kendó tanuláshoz alkalmasnak vélteket.

Tehát ez a beszélgetés volt a közvetlen előzmény és a komoly lökés arra, hogy igenis komolyan kezdjek gondolkodni a kendó oktatásán és megpróbáljam az alapot megteremteni a magyarországi kendó honosításához, a tradicionális japán kultúra örökségének megismertetéseként, megértetéseként, miként addig is törekedtem az ELTE-n tartott japán nyelvi, irodalmi és történelmi óráimon keresztül a magyarok helyes „japán ismeretének” megalapozására, megerősítésére.

Szeptember közepén aztán jött egy telefonhívás Gábortól, hogy „már elkezdhetjük a kendót.” Ha jól emlékszem, október első héten volt az első kendó óra, egy kellemes őszi délutánon, hogy melyik napon, arra már nem emlékszem.

Az egyetem sportcsarnoka, talán a győrzámolyi tornaterem nagyságú volt és ugyanúgy linoleumos padlózatú. Amikor beléptem a Sportcsarnokba, már sorakoztak. „Nyolcvan van vagyunk.” – mondta Gábor. Láttam köztük néhány lányt is. Mindegyikük kezében egy seprőnyél, megfelelően megmunkálva, ahogy előzetesen Gábornak tanácsoltam, hogy amíg nem lesz mindenkinek sinaija, és csak szuburi gyakorlás lesz a program, addig nagyon megfelel a seprőnyél. Így kezdődött Magyarországon az első kendő oktatás, hetente két alkalommal.

Milyen volt akkor a sport társadalmi háttere ehhez Magyarországon?

Amikor 1972-ben megérkeztem a szocialista Magyarországra azt tapasztaltam, hogy a magyarok Japán és a japán tárgyak iránti érdeklődése, viszonyulása általában nagyon pozitív és befogadó.

A Vasárnapi Újság – ezzel az újsággal az MTA Keleti Gyűjteményében találkoztam, ahol feleségem dolgozott, – tanúsága szerint a magyarok Japán iránti komoly figyelmét először a 19. század közepén Japánban végbe ment un. Meidzsi Restauráció keltette fel, amely során Japán megnyitotta az ország kapuit a külvilág előtt. Ez az érdeklődés fokozatosan továbbberősödött, különösen a japán-orosz háború (1904–1905) japán győzelme után.

A magyar-japán kulturális és személyi kapcsolatok egy korai jeles példája a dzsúdó mester, a Tokiói Tanárképző Főiskola tanára, Szaszaki Kicsisزابuró megérkezése Szemere Miklós meghívására Budapestre. Szaszaki Kicsisزابuró három hónapig szervezett keretek között tanított dzsúdót kb. 60 tanítványnak a BEAC lágymányosi klubházában. Eközben dr. Speidl Zoltán segítségével elkészítette az első magyar dzsúdó tankönyvet 72 illusztrációval. Ez olvasható dr. Galla Ferenc „A magyarországi dzsúdó kialakulása és fejlődése napjainkig” című 1994-ben megjelent írásában.

Szaszaki Kicsisزابuró budapesti tartózkodásának időtartamát illetően egyes japán források szerint 1906

Az első rendes kendő bemutató a VSZM-ban, 1985-ben. A ruházat bemutatásától néhány alaptermékig. Mögöttem Ata Shoichi konzul, aki Tsushima úr érkezés után néhány hónappal érkezett Magyarországra. Ő is nagyon sokat segített.

tavasztól 1907 tavaszáig került sor és ez alatt az idő alatt 4 hónapot a BEAC-nál, ezen kívül rendőrkapitányságokon és máshol is tanított dzsúdót a két évig szóló monbusói ösztöndíjjal Németországba történő elutazásáig.

1923-ban megnyílt a Hopp Ferenc Kelet-ázsiai Művészeti Múzeum a műgyűjtő, Hopp Ferenc hagyatékából, benne közel kétezer tétel japán tárggyal. 1920–30-as években több Japánnal foglalkozó társaság is alakult, mint pl. a Magyar-Nippon Társaság (1924–1945).

A magyarok Japán iránti eme „romantikus” érdeklődése még erősen élt, amikor Magyarországra érkeztem. Különösen akkor tapasztaltam ezt, amikor 1973 őszén elkezdtem az ELTE-n tanítani, és kicsit később a Kőrösi Csoma Társaság japán nyelvi kurzusaimat vezettem. Az óráimra mindig nagyon sokan iratkoztak fel. Ez a tendencia ma sem változott: pl. az ELTE BTK szakjai között az angol után a második legnépszerűbb a japán szakirány.

Az 1975-ös Helsinki Értekezlet után beindult politikai enyhülés. Első sorban az információ cserét célzó megnyitást követően a nyolcvanas évekbe lépve a politika már érzékelhetően enyhült a lakosok önkéntes tevékenységével kapcsolatban is, különösen a tömegsport terén. E politika mögött az a komoly remény is húzódott, hogy ezzel a lakosság, különösen a fiatalok egészségügyi gondjainak megoldását szolgálhatja, így országszerte megélénkült a karate, az aikidó sportklubok tevékenysége. Az én óráimon is találkoztam olyan hallgatókkal, akik karatéztek vagy aikidóztak.

Az előbb említett magyarok Japán iránti már hagyományosnak mondható erős érdeklődése sokat segített abban, hogy a Japánnal kapcsolatos tevékenységek, ismétlem, mint a karate, az aikidó, illetve az 1987-ben alakult Magyar-Japán Baráti Kör (később Társaság) civil kezdeményezésű tevékenységek a hivatali engedélyeztetésből fakadó nehézségekkel együtt ugyan, de az akkori körülmények között inkább „zökkenőmentesnek” mondhatóan indulhattak és továbbfejlődhettek.

Egyébként a Magyar-Japán Baráti kör létrehozásában én is sokat segítettem. A Kör létrehozója, Szentirmai József építész-mérnök és a Japán-útikönyv szerzőjének kérésére az előkészítő munkálatokban tevékenykedtem, különösen a japán kapcsolatok kialakításának ügyében és a jövőbeni vezetőségi tagok kiválasztásának kérdésében. Többször találkoztunk a Lukács Cukrászdában, ami az akkori ELTE Orientalisztikai részlegének közelében volt. Rendszerint részt vettem az előkészítő tárgyalásokon is. A Kör létrejötte után az egyetemi munkám sokasodása és betegségem miatti elköszönésemig majd tíz évig vezetőségi tagként bábáskodtam a Kör tevékenységének megalapozásában. Javaslatomra kendó ügyünk nagy támogatója, néhai Nagy István VSZM igazgató is a Kör indulásától kezdve vezetőségi tagként munkálkodott és a japán hagyományos sportok népszerűsítésében sokat segített a Körnek és a mi Kendo Egyesülésünknek is.

Az eddig elmondottak alapján úgy tűnhet, hogy nem volt semmi nehézség, de a valóság kicsit árnyaltabb, különösen egy kapitalista országból érkezett japán fiatalember esetében. Akkoriban, ha egy magyar lány egy

Tsushima úr jóvoltából első alkalommal került bemutatásra az iaido Magyarországon.

Az eddig elmondottak alapján úgy tűnhet, hogy nem volt semmi nehézség, de a valóság kicsit árnyaltabb, különösen egy kapitalista országból érkezett japán fiatalember esetében. Akkoriban, ha egy magyar lány egy

nyugati országbeli fiúhoz ment férjhez, az rendszerint azt jelentette, hogy a lány azért ment férjhez, mert ezzel jogot szerezhettek a nyugati országba kimenéséhez az országból, nem disszidálni! Elképzelhetetlen volt a hatóság számára, hogy egy japán akar idejönni a feleségéhez Magyarországra! Majd félévig feleségemnek minden héten be kellett menni a Belügyminisztérium illetékeséhez egy kis „beszélgetésre”, miután Teheránból hazajött. Később feleségem elmesélt, hogy egy nagyon rendes asszony volt ez az illetékes és vége felé nagyon is kellemes rövid volt a beszélgetés.

De a Magyarországra érkezésem után hamarosan érdekes tapasztalatokat szereztem, hogy mintha „megfigyelés” alatt volnék.

Volt egy japán barátom, akivel a Teherán Egyetemen ismerkedtem meg és nagyon jó barátok lettünk. Ő is ösztöndíjas volt, és még egy évet továbbtanult a PhD kurzuson, a Teheráni Egyetemen. Egyszer írt nekem, de nem tudta pontos címemet, így a borítékra csak azt írta, hogy „Mr. Yamaji Masanori, Budapest, Hungary”, és próba szerencséként fel is adta a levelet Teheránból. Nagy meglepetésemre a levél megérkezett rendesen a pontos cím nélkül, vagyis a Posta tudta, ki a Mr. Yamaji és hol lakom.

Egy másik eset: kaptam egy levelet a Nemzeti Banktól, benne a felszólítás, hogy „be kell vallanom a külföldön lévő vagyonomat.” Nagyon mérges lettem, „Semmi köze az én vagyonomhoz az MNB-nak!”, s mondtam feleségemnek: „Írd nagy betűkkel, hogy semmi köze hozzá!” Persze feleségem azt írta, hogy „nincs vagyonom külföldön illetve Japánban.” Talán úgy gondolták, hogy éppen ezért, a csóróságom miatt jöttem a feleségemhez Magyarországra. Utána nyugton hagytak.

A harmadik eset: egy nap cseng a telefon, anyósom mondja, hogy keresnek az IBUSZ-tól. Egy női hang azt mondja angolul, hogy „érkezett egy levél az irodánkhoz az Ön barátjától, Teheránból. Az áll benne, hogy hazafelé menet Budapesten barátját, azaz Önt szeretné meglátgatni, s utána Moszkván keresztül tervez tovább repülni. Ehhez egy Budapest-Moszkva-Japán repülőjegyet szeretne foglalni az ő és a felesége számára. Azért fordul a Budapesti IBUSZ Irodához a kérésével, mert a teheráni AEROFLOT kirendeltségen azt mondták neki, hogy a Budapestről induló géphez csak Pesten kapható a jegy. Ön vállalja-e ehhez a kezességet?” Csodálkoztam, mert előzetesen a barátomtól nem kaptam ilyen kérést, de gondoltam, ha szükséges, vállalom. Az IBUSZ-os hölgy kérésére az V. kerületi központi irodájukhoz mentem. Rögtön leültetett, és elém tette barátomnak az IBUSZ-hoz címzett levelét. Feladó neve stimmelt. Kivettem a levelet, ami természetesen angolul volt, majd végigolvastam. Az is stimmelt, hogy miért hozzájuk fordult levélben a jegyfoglalásért. A budapesti látogatás céljaként csak annyi volt rajta, hogy a barát látogatása, a nevem sehol. Honnan tudja az IBUSZ, hogy rólam van szó?!

Tsushima úr közvetítésével 10 páncél-adomány érkezett egy japán cégtől, aminek hasznát veszik a Budapesti Kendó Klub tagjai.

A beszélgetés így folytatódott:

- Az Ön barátja, nem? Elvállalja a kezességet?
- Igazolom, hogy igenis ő a barátom.
- Akkor ennyi, meg ennyi kezességi díjat fizessen előre, mert csak akkor tudom kiállítani a jegyet.
- Ha majd a barátom megérkezik, akkor ide hozom őt, aztán közvetlenül állítsa ki a jegyet nekik, mert ő fog fizetni. – Határozottan megmondtam. Így is lett.

Az első hivatalos külföldi vendégek 1985. decemberében. Az Osztrák Kendó Szövetség elnöke, Steiger úr 5. dan és Sakabe szenszei 7. dan, akit a korábban említett páncélt adományozó japán cég tulajdonos-igazgatója küldött. Az igazgató úr 1985. tavaszán járt Magyarországon egy gazdasági delegáció tagjaként, ő kendó 5. dan fokozatú.

Efféle tapasztalatokból tudtam, hogy engem „megfigyelnek”, listán vagyok, mint egy fura japán. Egyébként később a japán követségi fogadáson a konzul úr azt mondta: „tudnak róla, hogy hova megy, kit látogat vagy kivel találkozik.” Hozzáteszem az akkoriban a magyarok számára a nyugati követségek privát felkeresése tiltva volt. Csak hivatalos meghívóval vagy engedéllyel juthattak be egy-egy követségre.

Az egyetemi óráimon és a Kőrösi Csoma Társaság óráimon is volt egy-két olyan hallgató, aki valamilyen hivatalos közegben dolgozott. Nem igazán volt elképzelhető, hogy tényleg szükségük lenne japánul tanulniuk. Néhány szemeszter után lemaradtak az óráimról.

De a legrosszabb emlékemről is röviden, hogy még kicsit jobban érzékeltessem az akkori körülményeket illetve milyen volt a fanatizmus és irigység beteges esete.

Miután elkezdtem munkámat 1973 őszén az Egyetemen, egy fiatal kollégám amint megtudta, hogy kollégája lettem és japánt tanítok a Tanszéken, az MTA Keleti Gyűjteményben, megjelent és a feleségemtől azt kérte, hogy mutasson be neki, mert ő nem régen jött haza Japánból, tanulmányútról, így szeretne beszélgetni velem, mint egy kolléga. Feleségem tudta, hogy a fiatalembernek nincs túl jó híre az egyetemi orientalista kollégák körében. Egy nagyon fanatikus pártember, aki csak portás bácsikkal és takarító nénikkel barátkozik és tisztelettel viszonyul hozzájuk, azonban feleségem jó indulatból úgy gondolta, hogy ha Japánról beszélhetek vele, az jól tesz nekem. Az illető kollégám nem akart velem az Egyetemen találkozni (!), hanem nálunk,

Edzés utáni beszélgetés külföldi vendégeinkkel.

mondván, kíváncsi, milyen japán szakkönyvem van, amit esetleg kölcsön kérne. Feljött, ivott teát, megnézte könyveimet, elmondta, hogy Manjósúval és Kodzsikival foglalkozik. Japánban Ószakában lakott és az Ószakai Város Egyetemen

az ő témájának nagy

szaktekintélyű professzoránál tanult. Csak félórányit maradt és elment, azzal búcsúzva, ha van valamire szükségem, bármikor nyugodtan szóljak neki.

Pár nap múlva feleségem telefonhívást kapott a pártközpontból, és oda kellett menni egy felsőoktatásért felelős osztályvezetőhöz. Miután hazajött azt mondta, hogy „Téged feljelentett a kedves kollégád a pártközpontban nem kívánatos személyként, követelve, hogy rögtön utasítsanak ki téged az országból.” De az osztályvezető azt mondta, hogy az Egyetemen is dolgozik a Történelem Tanszéken, és ő is jól tudja, hogy az illető „bolond”. Csak formailag kellett beszélgetésre invitálnia, mert az illető írásban beadta a feljelentést. „Ebből nem kell gondot csinálniuk, el van intézve.”

Ezt követően nem sokára az illető a saját főnökét is feljelentette, mondván nem alkalmas tanszékvezetőnek, helyette őt kell kinevezni a tanszék élére. Nem sokkal később az Egyetemen fegyelmissel át helyezték egy másik karhoz azzal a tiltással, hogy nem szabad a Tanszék közelébe merészkednie. Akkoriban nem volt szokás a dolgozó népet, különösen elvtársakat az utcára kitenni.

Halkan mondom, akkor majdnem igazat adtam apám tanácsainak, hogy a szocialista országban nem lehet nyugodtan dolgozni, élni. Természetesen nem írtam apámnak a történetekről, mivel az én döntésem volt, hogy ide jövök Magyarországra, és a dolog el volt intézve.

Ezután majdnem minden munkatárs fellélegzett a levegő megtisztulása miatt. Egyébként hamarosan jó és baráti kapcsolatba kerültem nem csak a Kínai és Kelet-ázsiai Tanszék közvetlen munkatársaival, hanem az Orientalisztikai Tanszékcsoporthoz majdnem minden munkatársával. Az MTA Körösi Csoma Társaság választmányi tagjai közé is beválasztottak. Megjegyzem, a rendszerváltozás után egy másik „bolond” is feljelentett az Egyetem rektoránál, ez esetben „piszkos kommunista”-ként. A feljelentés idején én Japánban voltam tanulmányúton. Azonban az összes kollégám, aki közelebbről ismert engem, tiltakozott ez ellen a rektornál. Csak hazaérkezésem után tudtam meg a feleségemtől a feljelentést. Egyik régi jó barátom mondogatta, hogy be kell perelnem „becsületsértésért”. De nem foglalkoztam most sem a „bolondokkal”. Megtudtam, hogy az illető magát nagy „nipponológusnak”(?) titulálta, és eltávolításommal csak magának akarta megszerezni az állásomat. Erre csak azt mondom: Ejnye!

Végül ez a jó munkahelyi kapcsolat odáig ment, hogy engem kértek fel a Tanszékcsoporthoz szakszervezeti bizalmijának. Nem akartam elvállalni, de ami-

Az első Nemzetközi Baráti Kendó Találkozó, 1986. A grafikán Siska Gyula ment vág, én pedig nukidót. Ebből az eseményből fejlődik ki a ZNKR - Hungária Kupa, a jelenlegi Hungária Kupa.

kor harmadszor is kértek, belementem egy gyerek-kori kedvenc kínai történetre emlékezve, a „Szanko no rei”-re („Háromszori felkérés”. A történet röviden: háromszor is ment a Király mély tisztelettel és alázattal a világtól elvonultan élő bölcshez, hogy bölcs tanácsaival segítse őt orszárgolásában. A bölcs a harmadszori felkérésre végül elvállalta tiszte).

Kiderült, hogy azért kértek fel, mert az egység munkatársainak tagdíja nagy lemaradásban volt. Az addigi bizalmi lemondott, mondván, hogy hamarosan külföldre megy hosszú tanulmányútra. Gondolták, hogy Jamadzsi mindennap bent van az Egyetemen, talán ő el tudja kapni a tagtársakat és behajtja a lemaradásukat.

A rendszerváltozás előtt minden dolgozónak kötelező volt a szakszervezeti tagság, s elvileg a fizetés napján a bizalminak kellett befizetniük a tagdíjat bélyeg ellenében. A bélyegget a bizalmi a nála lévő illető tagkönyvébe beragasztotta. A bizalmi a tagkönyveket aztán az összegyűlt tagdíjjal együtt a kari szakszervezeti irodába vitte és lepecsételtette azokat. A bizalmi másik fontos feladata a május elsejei, Dózsa György úti nagy felvonuláson való részvétel szervezése volt az egyetemi egységben. De köztudott, hogy a bölcsészkaron a tanárok nincsenek bent mindennap, és ha bejönnek is, akkor sem egy időben. Gondoltam, hogy a fizetési napon majd biztosan mindenki befárad. A fiatalok kedvéért mondom, a szocialista időszakban még nem volt banki átutalás, a fizetést mindenki egy borítékban készpénz formájában kapta meg a munkahelyén.

Egy napot rááldoztam reggel korán bementem és végig ott ültem a Tanzéki csoport titkárja mellett, amíg ő haza nem ment. Így két hónap alatt rendbe hoztam a tagdíj lemaradást. A kari szakszervezeti főbizalmi professzorasszony csodálkozva megköszönte „áldozatos” munkámat. A kollégáim is megszabadulván a lemaradás „lelkiismereti terhétől”, köszönetet mondtak. Magamban csodálkoztam: „Ez nem természetes dolog? Ha valaki elvállal valamit, akkor találjon megoldást.”

Egyébként a háború utáni Japánban a demokratizálás alapkövetelménye volt a szakszervezet, így a nagy cégeknél mindenki szakszervezeti tag lett a munkába állás után, csak az nem, aki kifejezetten tiltakozott ez ellen. Én is a TV-be lépés után automatikusan tag lettem, tehát nekem a szakszervezeti

forma nem okozott semmi gondot. A rendszerváltozás után megszűnt a kötelező tagság, én is megszüntettem a sajátomat, bár nagyon kértek, hogy maradjak benn tagnak. Sikeres munkám láttán a kari párt sejtje is puhatolózott, és arra kért, hogy lépjek be a pártba. Mondtam: „Hogyan nézne rám a Japán Nagykövetség? Én jóban vagyok a japánokkal.” Megértette.

Tehát a kendő oktatásom elkezdéséig eltelt időszak alatt már „jó hírnévvel” rendelkeztem, mint szigorú de „megbízható”, jó egyetemi oktató és állami nyelvvizsgáztató, aktív társadalmi munkát is elvállaló szakember. Gondolom, így a rólam kialakult pozitív kép és „hírnevem” is sokat jelenthetett abban, hogy az addig teljesen ismeretlen kendő magyarországi elfogadtatását könnyítsem, különösen a hatóságok szemében.

Az Első Nemzetközi Baráti Találkozóra megérkezett az első ZNKR kendő delegáció Sonoda Masaji szenszei kjósi 8. dan vezetésével. Háttal Hayakawa Hiromi szenszei 6. dan.

Egy-két példa erre. A kendő oktatás megkezdését követően akadt néhány furcsa dolog. Az első edzés után pár héttel felkeresett az Egyetemen egy fiatal nyomozó tiszt azzal az ürüggyel, hogy segítsék neki megérteni egy „kendőn” olvasható feliratot. Hozott magával egy kendős tenugui-t, rajta a szokásos bölcs mondattal. Elmondta, hogy egy betörési eset volt, és helyszínen ezt találták. Elmagyaráztam neki, hogy mi van ráírva, és ezt a kendő edzésekor a men sisak alatt használjuk. Utána inkább a kendőről faggatott. Nyilván, valójában arra volt kíváncsi, hogy én vajon mit kezdek terjeszteni, és miféle szándékkal? De vajon honnan tudta, hogy én vagyok a kendő mester? És hol dolgozom?

Volt még egy hasonló tapasztalatom. Ez, ha jól emlékszem, 1985 elején történt. Addigra már nagyon sok segítséget kaptunk Cusima úrtól, a japán követség első titkárától, aki 1984. kora tavaszán érkezett Magyarországra, s utána hamarosan bekapcsolódott a kendő edzéseinkbe. Az ő közreműködésével az igazi kendő vívást is meg tudtam mutatni és tapasztaltatni a magyar kendősökkel. Ezt addig egyedül nem volt könnyű megvalósítani és teljesen kezdő kendősökkel rekonstruálni. De Cusima úr a bógu beszerzésében különösen nagy és egyben rendhagyó segítséget nyújtott nekünk, a munkájából fakadó saját helyzetének kockáztatásával is. A rendkívüli segítség nélkül nem lett volna lehetséges az ismeretlenségből érkező kendőnek a magyarországi gyors honosítása és erőteljes fejlődése a szocialista rendszerben.

Akkoriban senkinek nem volt lehetősége, hogy megrendelje külföldről a szerelést, ruhát, sinait. Cusima úr sajátjaként hozatott Japánból több páncélt, méghozzá több alkalommal. A kendősök az ő segítségével juthattak hozzá a bóguhoz, a sinaihoz, és a ruhához, forint ellenében.

Amikor beszélgettem vele a szerelés gondunkról, a következő ötlettel állt

elő. Neki forintban kellett kifizetni a lakbérét, ami kb. 1200 USD/hó volt. Azt javasolta, ha mi meg tudjuk oldani azt, hogy forintban kifizetjük neki a kérdéses összeget, akkor annak megfelelően elküldeti a szerelést és sinait Japánból, az árát pedig ő egyenlíti ki jenben a japán budó boltos számára. Elmondtam aggályomat, hogy az sérti a magyar jogszabályt, ha a magyarok privát boldogulnak egy diplomata segítségével. Erre megoldásként azt mondta, hogy ha mi okosan intézzük a dolgot – mondjuk nem tőle vásároljuk a bógut, hanem „ajándékként” kapjuk –, nem lehet gond. Megértettem és nagyon hálás voltam, hogy az esetleges kellemetlenséget is vállalva kíván segíteni kendő ügyünknek. Megbeszéltem Fülöp Zoltánnal, oszlopos tagunkkal, aki ugyancsak felfogta a dolog jelentőségét. Ő vállalta a magyar oldali ügyek intézését, én pedig azt, hogy közvetíték Cusima úr és közöttük. Nyomatékosan „parancsba adtam”, hogy legyen nagyon körültekintő és csak azoknak ajánlja a lehetőséget, akikben megbízhatunk, mert természetesen ez tiltott dolog, senkinek sem szabad, hogy baja származzon belőle. Zoli megértette ezt.

Tehát a világ sokat változott, ma mindenki tetszés szerint interneten is megvásárolhat mindent, sőt ezt már üzletszerűen is elvégezhetik.

*Siska Gyula leteszi az esküt Wachi nagykövet úr előtt.
Popper György, a Karate Szövetség főtitkára is látható a képen,
az asztalnál bal szélén.*

Amikor átmentünk a VSZM Községi Házhoz 1985 elején, akkor ha jól emlékszem, már kb. 10 tagnak volt saját szerelése, ruhája és sinaija. Mindenkinek arra kellett ügyelni, hogy még csak látszata se legyen, hogy valami „seftelés” folyik a kendósoknál. Majdnem „megeskettem” azokkal, akik megvették a szerelést, hogy abban maradunk,

hogy ha valaki érdeklődik, akkor csupán csak azt kell mondani, hogy ezeket Cusima úrtól kölcsön, vagy ajándékba kapták. Fülöp Zoli nagyon megbízható volt, szigorún ügyelt arra, hogy senki ne híresztelje a dolgot. De egyszer az egyik fiatalember odajött hozzám és azt mondta:

– Szeretném visszaadni a páncélt, mert munka miatt már nem tudom folytatni a kendőt. Kérem, adja vissza Cusima úr a pénzt.

– Miért mondja ezt nekem? Tudtommal Cusima úrnak semmi köze a páncélhoz. Ha gondja van, forduljon Zolihoz. Gondolom Zolitól kapta a páncélt, intézzék el egymás között.

Valószínű Zoli elintézte a dolgot megállapodásunk szerint. Ezután már nem jelent meg az illető. A bógut Zoli visszaszerezte és más kapta meg.

Az 1986 őszen új évad kezdetekor láttam egy fiatal lányt. Azért is emlékszem rá jól, mert nagyon csinos volt, és lelkesen kezdett járni az edzésekre. Néhány edzés után hozzám jött, és azt mondta, hogy úgy hallotta én inté-

A delegáció tagjainak köszöntője: balról Koda Kunihide szenszei 6. dan, Hayakawa Hiromi szenszei 6. dan, Tamaki Atsushi szenszei kendó kjósi 7. dan, iaidó kjósi 8. dan, Sonoda Masji kendó kjósi 8. dan, a delegáció vezetője. Eredetileg Sugo Satoru szenszei kendó kjósi 7 dan, az IKF főtitkára vezetésével érkezett volna a delegáció, azonban az indulás előtti napokban Sugo szenszei hirtelen bekövetkezett halála miatt Sonoda szenszei vezetésével érkezett a küldöttség.

zem a bógu ügyét Cusima úrral, és ő is szeretne egyet. Mondom: „Miből gondolja ezt, valaki mondta magának? Sem Cusima úr, sem én nem foglalkozunk bógu szerzésével, mindenki maga intézi, de ha nagyon akarja, talán Zoli tud segíteni.” Zolitól kérdeztem: „Ki az?” Azt válaszolta, hogy ő sem tudja, de nagyon lelkes. Pár hét múlva már nem jelent meg az edzésen. Ha rosszul intéztük volna az ilyes fajta „gyanús” dolgokat, gondot okozhatott volna Cusima urnak és nekem is. Az, hogy már komoly ügyet nem csináltak belőle, úgy vélem, annak volt köszönhető, hogy a politika egyre inkább az országnyitás felé fordult, különösen a gazdaság terén. Japánból érkező komoly pénzügyi és gazdasági együttműködési segítséget vártak. Azért mondhatom ezt, mert akkoriban sok japán gazdasági delegáció számára tolmácsoltam a Nagykövetség, illetve a magyar illetékesek kérésére.

Ezekről azért beszéltem, hogy kicsit jobban érzékelhetővé tegyem az akkori társadalmi háttérrel a mai fiatalok számára.

Most visszatérek a néhány olyan tapasztalásomhoz, amivel illusztrálni tudom a korai nehézségek egy részét.

A második edzés alkalmával már 30 körülire csökkent a „lelkes” jelentkezők száma. Lehet, hogy Gábor lecsökkentette a létszámot, gondolván az első gyakorlás után, hogy a kis létszámmal jobban lehet tanulni a számukra teljesen új gyakorlatokat. Az edzés után beszélgettünk Gáborral és a résztvevőkkel. Egyikük egy könyvvel kezében hozzám fordult, és azt kérdezte:

– Tanár úr, ismeri a dzsúdzsicut?

– Igen, ismerem, de nem dzsúdzsicuztam, csak dzsudóztam egy kicsit.

Mire ő:

– Én dzsúdzsicut oktatok, még pedig ebből a könyvből. – Büszkén megmutatta a könyvet, benne a fogásokat ábrázoló képekkel.

Elcsodálkoztam:

Tamaki szenszei iaidó bemutatója.

– Hogy, hogy? Japánban nem engedi semelyik dzsúdzsicu iskola és mester az ilyen fajta oktatást, különösen, hogy könyv alapján tanítsa valaki a dzsúdzsicut, mint egy tömegsportot. Ilyen nincs!

– Tudom, én nem japán dzsudzsicut oktatok, hanem az európai dzsúdzsicut.

– ?!?! – nagyon meglepődtem, erre ő így folytatta:

– Ezt a könyvet egy francia dzsúdzsicu mester írta, ő az európai dzsúdzsicu alapító mestere. Én tőle kaptam az engedélyt, hogy ez alapján a könyv alapján tanítsam a dzsúdzsicut Magyarországon. Nekem van egyedül engedélyem hozzá.

Nálam kicsit magasabb volt, de egyáltalán nem látszott olyannak, hogy komoly edzés múlttal rendelkezne. Vékony alkatú volt, nem sportos, de nagyon komolyan mondta mindezt. Gondoltam magamban, mi lesz, ha valaki hasonlót

kezd a kendóval?

Ez komoly figyelmeztetés volt számomra a kendó oktatás jövőjét illetően, és arról, hogy milyen felbukkanó nehézségekre kell ügyelni.

Gábornak hamar érkezett két bógu és 20 sinai Svédországból, és kicsit később én is megkaptam a felszerelésemet Japánból.

Ezután nem sokkal a következő meghökkenés ért engem az egyik edzésen. A kendóedzések megkezdése után addig még egy hónap sem telt el, de aznap a gyakorlás előtt Gábor azt kérdezte:

– Tanár úr, mikor tartjuk a bemutatót?

– Milyen bemutatót?

– Természetesen a Kendó bemutatót?

– Kendót? De még csak a kendózás előtti alapozást, a sinai kezelést és lábmunkát tanuljátok. Mit akartok bemutatni? Szó sem lehet róla. Ha eljön annak az ideje, majd szólok neked.

Látszott az arcán a nagy csalódás és értetlenség, hogy miért mondom ezt.

– De Tanár úr, Magyarországon meg kell tartani a bemutatót minél hamarább, ez a magyar mód a gyors sikerhez!

Nagyon meglepődtem Gáboron, de arra gondoltam, hogy ez egy jó alkalom, hogy mély vízbe dobjam őket, és talán hamar rájönnek, hogy a kendó nem olyan műfaj, amilyennek az addigi karate vagy aikidó illetve az „európai dzsúdzsicu” tapasztalaiból képzelezték el a kendót. Így azt mondtam Gábornak:

– Akkor megerősítjük az edzést, hogy minél hamarább bemutatót tarthassatok. A következő edzéstől pancélban fogtok gyakorolni, először Te meg Nóra, utána többieknek egymás után kölcsönadod a bógut.

Gábor a következő héten átvitte a csoportot a szomszédban lévő Gyógypedagógiai Főiskola tornatermébe, ami méretében ugyan kisebb volt, de

pont jó méret volt az addigra tovább csökkent, kb. 15 fős állandó tagból álló csoport számára a kendóedzéshez, és úgy emlékszem, hogy a padlózata is jobb volt. Ez volt az első költözés.

Közben az ismerősöm segítségével sok diát készítettem a neves mester és egykori Oktatásiügy miniszter, Szaszamori Dzsunszó, This is a kendo című sok képpel és rajzokkal illusztrált a kendó

alapjait bemutató híres könyvéből és más kendó könyvekből, ami nekem volt. Diavetítéssel kezdtem – ehhez megvettem a diavetítőt is természetesen – az edzést az új dódzsóban, aztán kezdődött a gyakorlás. A diafilmek még megvannak, a diavetítő is. Ekkor már mindenkinek volt sinai. Bemelegítés, szuburi, lábmunka volt a feladat.

– Mivel páncélban akartok gyakorolni, ehhez a lábmunka a legfontosabb, az elsőként elsajátítandó feladatokat! – mondtam.

A többség hamarosan kezdett rájönni, hogy kell lépni. Mi a „szuriasi” vagy „cugiasi” és „okuriasi” illetve hogyan kell bedobbantani a fumikomiasival a vágásoknál. Azonban a nagy testalkatú Gábornak, aki nagyon megszokta a karatés mozgást, nem ment könnyen a váltás a kendós lábmunkára. Talán „megsokalta” a figyelmeztetésemet és javítgatásaimat. Megállt, hozzám fordult és kétségbeesetten – legalábbis nekem úgy tűnt – azt kiáltotta:

– Tanár úr, itt Magyarországon vagyunk, mi magyarok így lépünk, ahogy én!

– Jó, legyen úgy, ahogy akarod, ha saját megszokott lábmunkáddal meg tudsz vágni, akkor én leszek a Te tanítványod! – mondtam.

Gábor komolyan vette a felajánlásomat. Beöltözött a páncélba, felvette a sinait. Az addigi edzések során alapként tanult szonkjóba helyezkedett. Felálltunk. Gábor a sinait jobb kezébe markolta, mintha egy fatuskó lenne, s a lábán karatés támadó helyzetet vett fel és felém nyomult. Teljesen üres volt a „cukidare”.

„Cuki!”

Nem szoktam „cuki”-t szűrni, de ez alkalommal nagyon jól sikerült. Gábor két métert hátra dőlt. Arcán látszott az elcsodálkozás. Ezután már nem kifogásolta a „Magyarországon a magyar móddal” kiáltással a kihongyakorlást, de nekem ez ismét nagy tanulság volt. Beláttam, hogy nagyon nem egyszerű egy olyan tanítvány számára eddig teljesen ismeretlen, idegen testkultúrát tanítani, akinek már vannak a kialakult testmozgás szokásai, és nincs sok türelme ahhoz, hogy egy új dolgot sokszori gyakorlással addig gyakoroljon, amíg el nem sajátítja azt.

Magam részéről midig hálásan emlékszem vissza ezekre a kezdeti edzé-

Az első magyarországi danvizsga. A tervezett danvizsgát a ZNKR hivatalos küldöttjeként másodszor Magyarországra érkező Sakabe szenszei közreműködésével sikerült a tervnek megfelelően megtartani. A vizsgához minimum 5 fős vizsgabizottság volt szükséges.

sekre, mert akarva akaratlan Gábor maga „személyesen” megteremtette számomra a kiváló alkalmat arra, hogy megértessem a kendó tanítványaimmal azt, hogy a kendó tanulása, elsajátítása a magyarok számára egy új kihívást jelent, és ha igazán meg akarja tanulni a kendót, ehhez nélkülözhetetlen a türelmes ismétlődő gyakorlás és a helyes kihon elsajátítása.

A budó tanulását illetően – bármelyik fajtájáról legyen is szó – Japánban teljesen természetes és alapfontosságú dolog, különösen a kezdők számára, hogy a mester tanítását követve türelmesen és ismételten addig gyakorolják az alapmozgást, amíg el nem sajátítják azt. Ez a japán tradicionális tanulási alapelv a Kaku ni itte kaku wo deru- először lépj be az előírásokba, azaz sajátítsd el tökéletesen a mester által előírásként foglaltakat és utána lépj ki az

előírásokból a saját utadra!

Később többször is találkoztam ehhez hasonlóval, azaz hiába magyaráztam, végén mindig az lett a vége, hogy azt mondtam: „ha magad elképzelésed szerint dolgozva tudod rajtam érvényesíteni a vágásaidat, akkor Te leszel a mesterm!” Ilyenkor egyes esetekben tényleg

Az OTSH látogatása, amit szintén Tsushima úrral együtt intéztük szerveztünk.

különösen erősen kellett „kettévágni” az illető menjét, hogy észhez térjen. Biztosan emlékeznek néhányan erre.

Szerencsémre az utóbbi időkben úgy tapasztalom, hogy Abe szenszei erőfeszítéseinek köszönhetően és a helyes kendót keresők, azaz a kihont alaposan elsajátítani kívánók számának sokszorozódásával lassan már háttérbe szorulnak az előbb említettekhez hasonló, úgymond a tapasztalat hiányából és emiatti egyéni okoskodásból, de első sorban a kulturális hagyományok különbségéből eredő problémák. Persze, nem állíthatom, hogy teljesen megszűnt ez a jelenség. Természetesen az igazi kendó tudás eléréséhez még hosszú utat kell bejárnia mindenkinek. Eddigi életem során szerzett kendó tapasztalataimból és a látottakból tudom, hogy ezt nem a sportkénti verseny eredménye, hanem az állandó kihonhoz hű, hosszú kemény kendó úton való türelmes haladás biztosítja, hasonlóan a buddhai megvilágosodáshoz vezető úton való haladáshoz.

A japán budó tanulás és a magyar tanulási, illetve életszokások közötti különbségről és ebből fakadó oktatási nehézségekkel kapcsolatos tapasztalatairól Szaszaki Kicsiszaburó könyvének előszavában is olvashatunk hasonlókat. A könyv 1907-ben jelent meg Budapesten tanítványa, Speidl Zoltán fordításában – valószínű az eredetit németül írta Szaszaki. Ennek újra kiadása 2005. decemberben jelent meg Japánban Kicsiszaburó unokája, Nagamija Sódzsi fizikus professzor gondozásában. Ezt a könyvet Nagamija professzor 2009. évi magyarországi látogatása alkalmából a professzor vendéglátójától, Csörgő Tamástól kaptam a professzor nevében. Mindenkinek ajánlom a korábban

Hajókirándulás.

említett dr. Galla Ferenc tanár úr írásával együtt. A magyar dzsúdó történetével kapcsolatos sok érdekes információ található benne, ami nagyon tanulságos a kendósok számára is.

Ha mégis igazán veszélyes akadályról beszélünk, a legrosszabb az anyagiasság problémája, különösen a budó helyes továbbfejlődése szempontjából nézve, ami a civil tevékenység szabadabb

válásával fokozatosan előtérbe került. Ha például az olimpiára gondolunk, számomra úgy tűnik, hogy ezt a jelenséget lassan már minden sportágra elmondhatjuk. A kendót illetően jelenleg még kordában van tartva az Össz Japán Kendó Szövetség elvi döntésének köszönhetően, de jelei mutatkoznak köszönhetően az anyagi megfontolásból történő irányváltást követelők sündörgéseinek.

Ha a japán kendó történetét nézzük, a japánok már korán túl estek ezen a betegségen, pontosabban az Edo-korban, a 17–18. században az ún. kahó kendzsucu (virágrendezéshez hasonlóan szép mutatványos kardforgatás) burjánzásával. Ezen iskoláknál az iskola alapítói azzal büszkélkedtek, hogy mi mindenféle kata-juk van, és ezt mutogatták ahelyett, hogy az igazi kardforgatási tudás tökéletesítésére tanítottak volna, így sok tanítványt magukhoz vonzottak, az iskolába való felvételi hálapénz vagy ajándék fejében. Ez jelentette az eféle iskolák mesterei számára a megélhetési illetve anyagi forrást. Tehát szimplán pénzkeresési céllal működött. Mivel csak tánchoz hasonló mutatványos fogásokból állt az egész, nem volt kemény fizikai és edzési követelményük, alapozásuk, egy ideig nagyon népszerűek lettek a nagyobb városokban. Mijamoto Muszasi, Isszai Csozan és más igazi kortárs mesterek írásukban szót ejtettek ennek a jelenségnek káros hatásairól, emiatti sajnálatukról és aggodalmaikról.

A kahó kendzsucu terjeszkedéséhez az Edo-korba lépve beállt hosszú békés időszak megeremtette a hátterét, mert az embereknek már nem kellett félni a mindennapos háborúskodástól és az élet-halál küzdelemekre felkészülni, így a kahó kendzsucu egyfajta szórakoztató foglalatosság volt az emberek számára. Természetesen az idő múlásával eltűntek a kahó kendzsucu tanodái és csak komoly mesterek által képviselt kendó iskolák maradtak fenn. A hatalom részéről is ezeket a komoly budó iskolákat támogatták.

Szó mi szó, az ember testi és szellemi együttes kiművelésére hivatott igazi budó útjára nézve nagy veszélyt jelent az, hogy ha valaki a budó művelését egyfajta pénzkeresési lehetőségnek tekinti. Ebből soha nem lesz igazi, embernemesítő budó.

Visszatérve: időközben megtudtam, hogy Gábor a karatéhoz hasonló anyagi sikereket vár a kendótól is. Így érthetővé vált számomra, miért siet annyira és miért követeli, hogy mielőbb kendó bemutatót tartsunk. Nem vol-

*Szegedi kendo bemutató 1986. decemberben.
Tsushima úrral kendo katát mutatunk éppen.*

tam partnere, ahogyan ő kívánta volna. Csak majd egy év után engedtem meg a Lágymányosi Községi Házban szervezett Japán Kulturális és Sport Nap alkalmával. A Japán Nagykövetségtől Curuta nagykövet úr látogatott oda, talán beszédet is mondott. Csak arra emlékszem, hogy röviden diskuráltam vele az egyetemi munkámról és kendo oktatásáról. A bemutatón, ha jól emlékszem Gábor, Takács László, néhai dr. Bodor Géza és Karácsony Péter vett részt. Kirikaesival kezdve, kihonvaza ucsikomi geikót mutattak gondosan előkészített instrukcióm

szerint. Mást nem igen tudtak megmutatni, a hely is nagyon szűk volt és még hozzá puha matracon kellett dolgozniuk. Szemem előtt még élénken látom őket a világító lámpa fényében, hogy nagy kiáltással igyekeznek ment vágni. Akkoriban egy küzdősport szakértőjeként a TV-ben is sokszor szereplő személy kommentátorként ott volt, és a kendoról is mindenfélét „magyarázgatott”, de jobb lett volna inkább egy szót sem szólni, olyanról, amiről fogalma sem volt.

A bemutatót megelőzően Gábor végrehajtotta a második költözést, azaz átjöttünk a Lágymányosi Községi Ház Tánctermebe. Itt is készülgettek a bemutatóra. Ez a terem még kisebb volt, mint a Gyógynevelési Főiskoláé, és a padlózat ugyan fadesszák volt, de közvetlenül betonra fektetve, így nagyon kemény és rugalmatlan volt. Ha ott kellett volna maradni, és nem kaptunk volna Nagy Istvántól segítséget 1985. elején a végleges otthonunkba, a VSZM Községi Ház Sportcsarnokához való átköltözéshez, minden bizonnyal sokan rokkanttá váltak volna az ott töltött majd egy év alatt is. Nagy előnye az volt, hogy egyik fala végig tükörrel volt felszerelve, tehát mindenki megnézhetette a saját mozgását a tükörben.

Gábor reményével ellentétben a bemutató után sem tolongtak a jelentkezők. Kérdezte, hogy miért nem tartunk több bemutatót? „Ha többen leszünk, az tanár úr zsebének is jó, mert többet fizethetek, nem?” Ezzel teljesen világossá vált, hogy ideje abbahagynom, vagy szüneteltetni a kendo oktatást. Az edzés elkezdésekor havonta 3000 forintot ajánlott fel, amit valóságban nem nagyon láttam. Ha nem említi a honoráriumot, eszembe sem jutott volna az óradíjféle ellenszolgáltatás, de a feleségem és az egyetemi barátaim közül is mindenki azt mondta, hogy ne legyek hülye. Ha nem kérek tandíjat, akkor nem fogják becsülni a munkámat, inkább úgy fogják értelmezni, hogy azért nem merek kérni ellenszolgáltatást, mert nem tudok igazán kendozni. Ezt a tanácsot el kellett fogadnom, mert sajnos már volt egy sajnálatos, de komikus tapasztaltam a tandíjjal kapcsolatban.

Az egyetemi munkám első tanév vége felé egyik kedves kollégám, aki könyvtárosként dolgozott a Tanszéken, azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy ő eddig önszorgalmából tanult japánul, szeretne jobban megalapozni a tudását. Nem tudok-e a nyári szünet alatt hetente egy alkalommal kis időt sza-

kítani neki, hogy tőlem tanulhasson jobban. Azért kérdezi, mert a hallgatói mind dicsérik a tanár úr tanítását, hogy nagyon szigorú, de nagyon jól tanít. Ha egy kolléga kéréséről van szó, pláne a japán tanulásról, részemről nem szabad nemet mondani. Megbeszéltük, hogy melyik szombaton kezdjük el, mikor jön fel hozzánk. Azt kérdezte, hogy mennyit kérek óradíjként. Mondtam, hogy kollégámtól semmit, mert ez a japán etikett alapszabálya. De valahogy mindenképpen kárpótolni akart. Végül azt kértem, hogy hozzon néhány sört, és azt óra után együtt megisszuk. Ez lesz az óradíj. Megbeszélt napon eljött házukhoz, nem csak sört hozott, de az egyik kislánya is elkísérte. Feleségemnek is adódott így egy kis munka, ő foglalkozott a gyerekkel a kertünkben, amíg apja tanult. Így telt el az egész nyár. Szerencséje volt, mert akkoriban nem nagyon volt lehetőségünk utazgatni.

Tsushima úr iaido bemutatója.

Elkezdődött a következő tanév. Egyik napon találkoztam a Keleti Gyűjteményben az Arab Tanszék tanszékvezető professzorával. Rögtön kérdezett, hogy hogy megy a magyar tanulásom? Visszakérdeztem, hogy milyen tanulásom? Azt válaszolta, hogy a könyvtárosuk büszkélkedett azzal, hogy Jamadzsit magyarra tanította egész nyáron, minden héten felment Jamadzsizhoz.

Nagyon csodálkoztam és mondtam, hogy pont fordítva történt. Én tanítottam neki japánt, minden szombaton, ráadásul a kislányával a feleségem foglalkozott, amíg ő tanult. A gyerek nagyon élvezte, mert rengeteg cseresznyét, sárgabarackot, álmát is tudott szedni a kertben. „Ájha” – csodálkozott a professzor.

Első alkalommal, amikor megláttam a kedves kollégámat, engem látva ő el akart szaladni, de elkaptam, s megkérdeztem, „Igaz-e, hogy azért jött fel hozzám minden szombaton, hogy engem tanítson magyarra?” Szegény hebegett-habogott és csak azt mondogatta, hogy a professzor úr rosszul hallotta. Akkor a kollégám nagyon jól megtanított engem a magyar szokásra a magyar életem legelején, hogy „nincs értéke az ingyen lónak.”

Tehát miután sok bemutató megtartását követelte tőlem Gábor, folytatta és azt mondta, hogy most nem tudja odaadni a megígért tandíjt. Világosan láttam, hogy ha így van, ez nagyon is jó alkalom meggondolni a folytatást, de legalább szüneteltetem a tanítást, bár sajnáltam a többieket, akik már egyre jobban kezdtek mozogni a páncélban.

Megjegyzem: a 2012-es Hungária Kupa utolsó napján számomra teljesen váratlanul megjelent Gábor (Vadadi Kornél szervezésével – ezt Kornél mondta nekem), és mellém ült. Beszélgettem vele, s ő maga mondta, hogy azért hagyta abba a kendót, mert pénz kellett neki a családjá életkörülményeinek fenntartásához, de a kendótól ezt nem lehetett remélni. Rövid beszédében is ugyanezt említette.

Tehát szüneteltettem az edzést a magam részéről. Néhány hét múlva Vadadi Kornél, akit még nem ismertem, felkeresett az Egyetemen. A japán

Oktatás ugyancsak Szegeden.

kardról akart valamit kérdezni. A karddal kapcsolatos néhány kérdés után azt kérdezte, hogy nem folytatom-e a kendő tanítást. Ő és többiek nagyon szeretnék folytatni a kendő tanulását. Végül azt mondtam neki, hogy ha megígéri, hogy eszükbe se jut a gondolat, hogy a kendőből üzletet csináljanak, és komolyan veszik az én tanításomat és követik azt mindenben, akkor igent mondok. Kornél ígéretet tett erre.

Az újrakezdés első edzése alkalmával, amikor sorakoztak résztvevők, mindenkinek világosan tudtára adtam a fentieket, és hozzá tettem, hogy „a kendő nem üzlet. Ha maguk komolyan gondolják a kendőt és törekszenek rendesen és szorgalmasan edzésre járni, felajánlom a tanításért járó honoráriumomat a klub fejlesztésére. Nekem az lesz igazi honorárium, ha maguk igazi kendősökké válnak.”

Visszagondolva erre a napra őszintén büszke vagyok, mert az elért eredményekből ítélve, ezzel a drasztikus módszerrel sikerült jól megértetni a magyar kendő későbbi oszlopos tagjaival a kendő helyes honosításához követendő alapelveket. Az újrakezdekéskor már láttam Fülöp Zoltánt, Aranyossy Árpádot, Siska Gyulát, Kovács Ferencet az első edzéstől kitartóan jelen lévő Takács László mellett. Vadadi Zsoltot kicsit később hozta Kornél. Ő eleinte csak édesapja unszolására vett részt az edzésen, de nem sokára kezdett aktívan résztvenni. Zsolt akkoriban a testmagassághoz képest nagyon sovány, csinos fiatalember volt. Apja mesélte később, hogy azért hozta őt, hogy kicsit megerősödjön, férfiasodjon. Mondtam: „Helyes. Segítek rajta.”

Kicsit hosszúra sikerült a válaszom, de az eddig elmondottakkal talán sikerült mindenki számára érzékelhetővé tenni a kendő már homályba vesző honosításának kezdeti, de legfontosabb időszakának társadalmi környezetét és azt, hogy a helyes kendő oktatás elfogadtatása útjába milyen nehézségek, mondhatni veszélyek álltak és hogyan sikerült elhárítani azokat.

Még több páncél érkezett ajándékba Japánból. A képen ifjú Hunor szenszi is látható (balról jobbra a második).

A 80-as évek elején Magyarországon főként akciófilmekben lehetett találkozni a japán harcművészetekkel, de ezek a filmek gyakran torz képet mutatva ábrázolták a japán kultúrát (gondolok itt a 80-as évek elején-közepén Magyarországon futótűzként terjedő és nagy népszerűségnek örvendő „karate filmekre”). Hogy sikerült a kendo eszmeiségét és lényegét megértetni úgy, hogy az érdeklődők többnyire ilyen klisék alapján ismerték a szamuráj kultúrát és jó eséllyel soha nem láttak kendo küzdelmet?

Igen sok érdekes kérdéssel, kíváncsisággal és „kéréssel” kerestek fel engem. De amikor ez a kérdés elhangzik, rögtön eszembe jut egy kedves kendős barátom, Bodor Géza doktor. Sajnos, már ő sincs köztünk, elment nem régen. Géza több alkalommal keresett engem az Egyetemen. Nagyon kedveltem őt, mert nagyon lelkesen járt edzésre, jó humora is volt. Mivel ő orvos volt, egyik külföldi szakmai útja alkalmával a bógut és a ruhát is megszerezte, tehát ő azon egyik korai példa, aki saját maga oldotta meg a szerelés kérdését. Csípőjével azonban valami gondja volt. Sokszor kérte tanácsomat arra, hogy hogyan lehetne a kis testi hátrányt bepótolni. Elmeséltem, hogy Japánban van egy neves mester, aki az egyik tüdejét elveszítette, szintén orvos. Néhány évnyi kendő próbálkozás után, amint az iaidóval találkozott átment az iaidóhoz, és annak a csoportnak is oszlopos tagja lett. Akkoriban a XI. kerületben laktam, Géza is a közelben lakott, így a civilben is gyakran találkoztam vele. Amikor találkoztunk, mindig a kendő volt a téma.

Tehát egy alkalommal, amikor az Egyetemen felkeresett, nagyon izgatottan kezdett beszélni, hogy egy filmben látta, „amint a szamuráj kardjával elhárította a puskagolyót és a feléje röpülő nyilakat. Hogyan lehetne azt a technikát megtanulni? Nem tanítanám-e arra? Önvédelemnek nagyon jó lenne.”

Elmagyaráztam, hogy az egyik régi iskolánál van olyan fogás, amelyet a nyilak elhárítására dolgoztak ki a régi időkben. De ez nem is a fő technikája annak az iskolának. Ott is elsősorban közelharchoz kidolgozott technika az alapjuk. A puskagolyót illetően a régi időkben sem gondolták ezeket elháríthatónak egy karddal. Persze véletlen eset bármikor történhetett. Már az Edo-korban elterjedt volt a puska és az ágyú, így senki nem gondolt komolyan olyasmi féltre, hogy ezek golyóit a karddal lehetséges lenne elhárítani. Igaz, hogy a szamuráj filmekben nagyon gyakran előfordul az ilyen fantázia szülte

történet és a szamurájok kardforgatási művészetét eltúlzó jelenet, de nem szabad ezeket komolyan venni, pláne, amikor a géppuska, az atombomba világában élünk. Aztán a kendó szellemiségéről, a gyakorlás értelméről beszélgettünk. Kicsit csalódottan, de mintha egy rögeszmétől megszabadult volna, felszabadultan búcsúzott, hogy találkozunk az edzésen.

Voltak fanatikusok is, de olyan esetekben rendszerint egyszerűen hülyeséggel elküldtem, természetesen határozottan és udvariasan, mert az ilyen emberek mindenáron rám akarták erőszakolni elképzelésüket.

Vadadi Kornél is sokszor megkeresett engem, miután megismerkedtünk és járni kezdett az edzésre, de majdnem minden alkalommal a japán kardművészet volt a téma. Az volt a benyomásom, hogy a kendó igazából nem annyira érdekelte. Ez számomra nagyon is természetes volt, mert már nem tudott végig úgy edzeni, ahogyan a teljes kezdő számára a normális fejlődéshez szükséges lett volna. Rajta már jól észrevehető volt, hogy életkoránál fogva izmai és az inak már nem voltak elég rugalmasak. Inkább mindig azt mondtam neki, hogy nem szabad erőltetni. A kard maga viszont nagyon érdekelte őt. Gondoltam, hogy ez is a fontos japán kulturális örökség egyike, segíteni fogok neki, ahogyan tudok, mert a japán kultúra helyes ismeretterjesztése is az én feladatom. Láttam, ha ez neki, egy kedves nyugdíjasnak jó hobbi, tehát segítettem kicsit. Több szakkönyvet is küldtettem Japánból. De végül is csak egy határig, helyette dolgozni nem volt se kedvem, se időm. Mondta többször, hogy neki van egy komoly kard gyűjteménye. A kérdések első sorban ezekkel voltak kapcsolatos, pl. legtöbbször a mei-ről kérdezett, a kardkészítő mesternek a kard markoratánál, a nakago-ra bevéssett aláírásáról. Vagy annak másolatát hozta papírra másolva vagy valamilyen könyv képe alapján tett fel kérdéseket. De eddig még nem volt szerencsém magát a kardgyűjteményt megtekinteni, akkor sem, amikor nála jártam. Állítólag egy betörő elvitte. Sajnáltam.

Ahogy korábban már említettem, az oktatás elkezdésekor sok furcsa tapasztalatokat szereztem. Főleg a kifogásmód volt számomra roppant furcsa és, mondhatnám, egyszerűen nevetséges. Egy japán számára nem is volt érthető az, hogy az ember, amikor találkozik egy nehézséggel az addig ismeretlen, új dolgok tanulásakor, ahelyett, hogy türelemmel addig igyekezne, amíg el nem sajátítja, és ezáltal egy új világot teremtené maga számára, né-

Az első szegedi kendo edzőtábor. Lengyel barátaink is megérkeztek. A kezdeti időszakban tőlük is sok segítséget kaptunk.

Az első csongrádi tábor.

hány próbálkozás után rögtön türelmetlenül úgy áll a dologhoz, mintha a mester vagy tanár rosszul tanítana. Gyakran találkoztam azzal a meghökkentő kifogással, hogy „itt Magyarországon vagyunk, mi magyarok magyar módon jobban tudjuk intézni a dolgokat.” Vagy makacsul azt állítja, hogy „ő úgy csinálja, ahogy a tanár tanít.” Benne semmi önkritika nincs. Ő jól csinálja, de nem megy. Hol van az önvizsgálat, az objektív ellenőrzés?

Pedig a helyes önvizsgálat ilyenkor nagyott segítene rajta, a kívánt cél elérésében.

Mi, japánok, a történelem során megtanultuk azt, hogy ha egy jó dolgot találunk magunknak egy idegen országban, addig próbálkozzunk, ameddig tökéletesen nem sikerül megérteni és megtanulni azt az új dolgot. Arra hivatkozni botorság, hogy „én japán vagyok, azért az adott dolog nem megy úgy, ahogy kellene.” Indokul ilyet állítani egy japán számára szégyen. Mi csak csendben maradunk, és saját magunkat okoljuk és vizsgáljuk, hogy ügyetlenek vagyunk. Ha valaki ilyet mondana, biztosan mindenki nevetne rajta, és azután nem venné őt komolyan semmiben. A történelem során elért japán eredmények is ezt igazolják.

De ezt nem csak a kendóval kapcsolatban tapasztaltam, hanem a japán oktatásban is az Egyetemen. Amikor elkezdtem a tanítást, az Országos Szakszervezeti Központi Irodában dolgozó egyik funkcionárius a Keleti Gyűjteményben felkereste a feleségemet, és azt mondta neki, hogy Ő már régóta tanít japánt. Neki van egy „találmánya” a japán oktatási módszerrel kapcsolatban. A férjének ezt kellene követni, ha Magyarországon tanítani akarja a japánt.

A feleségemen keresztül azt válaszoltam, hogy ha valóban olyan jó a módszere, akkor először publikáljon róla valamelyik szakmai folyóiratban, és miután azt elolvastam, én is fogok írni egy cikket róla. Tudtam előre, hogy ezzel talán békén hagy engem. Ezek után mindig elkerült már távolról engem. Sajnos a lényegét tekintve olykor még ma is találkozom hasonlóval.

De visszagondolva, már a korai időszaktól kezdve a kendósok többsége, akik komolyan edzettek, hamar magát a kendót kezdték élvezni és megtapasztalhattak benne számukra valamilyen új értelmet. Pl. Takács Laci valahonnan szerzett egy angolul írt kendó szakkönyvet, és a barátja segítségével lefordította magyarra. Készített néhány példányt, amiből én is kaptam egyet szépen bekötve. Tehát ilyen komoly érdeklődés kezdett kibontakozni már a kezdeti időszakban is. Ennek nagyon örültem. Minden edzés alkalmával igyekeztem egy-egy kendóval kapcsolatos gondolatot, történetet is elmondani, azon kívül, hogy minden szakkifejezést megpróbáltam magyarra átültetve

A képen ott van a fiatal Vadadi Zsolt, nagy reménycsillagunk Nagy Laci, az álló sorban pedig Csala Tibor. Ha nem tévedek pécsi és győri tagjaink is láthatók a fotón.

gondosan megértetni.

A szellemiség átadásának egy tipikus példája volt az edzések előtt a dódzsó felmosása felmosóronggyal. Ez talán egyedül nálunk honosodott meg egész Európában. Az itt járt japán mesterek is elismerően beszélték erről.

A VSZM-be való átkerülés utáni első edzés-

kor azt tapasztaltam, hogy a padlózat nagyon poros és egyes helyeken kavicsos szemek vannak, ami a lábunkat megsebesíthetik, mert ugye a kendő edzésen mezitláb dolgozunk. A mi edzésünk előtt rendszerint teremlabdások játszottak, természetesen tornacipőben, amivel az udvarra is kimentek, így kis kavicsz szemeket is behoztak magukkal a terembe. Ezért azt mondtam a mokuszó után: „A következő alkalommal mindenki hozzon magával egy-egy felmosóronggyot, s azzal felmossuk az egész termet egy sorba sorakozva, úgy ahogy a zen buddhista szerzetesek, akik minden hajnalban, a felkelés után rögtön első feladatként végig tisztítják egész templomot, folyósót, meditációs dódzsót. A dódzsó szent hely számukra, a mi tornatermünk számunkra a dódzsó, azaz számunkra szent hely. Japánban rendes dódzsókban mindenhol ezzel kezdik az edzést. Mi is tartjuk a dódzsónkat a megvilágosodáshoz vezető gyakorlást végző útkereső szent helynek, mint ahogy a gyakorló buddhisták teszik. De nekünk azért is nagyon fontos ez, hogy elkerülhessük a felesleges sérülést. Harmadszor azért fontos, mert a kendőhöz szükséges csípő izmait megerősíti a felmosáshoz szükséges testtartás. Mi úgy tanultuk Japánban, hogy a kendő edzés az embert nemesítő gyakorlás, és ehhez nekünk kell megfelelő helyé tenni a dódzsónkat.”

A csapatot irányító Fülöp Zoli és társai mind rögtön magukévá tették ezt, mint a tradicionális szellemiség egyik alapját, és már a következő edzésen ezzel a ronggyal való padlózat felmosással kezdtünk, élen jó magammal. A magyar kendő klubok mindenhol ezt az Európában egyedül álló hagyományt őrzik és átadják az új tagoknak. Új tagnak az a belépési igazolás, hogy az első edzésre egy ronggyot hoz magával. A Japánból érkező mesterek, ismétlem, mind nagy elismeréssel és örömmel látták a magyar kendősoknak a kendő és a japán tradíció előtti komoly tiszteletadó hozzáállását.

Én erre kifejezetten büszke vagyok, hiszen a legelején sikerült megértetni és magukévá tetetni ezt a régi keleti szellemiséget, a tettekkel kifejező, mondhatni, a „kendő szellemiség koncentrátumát”, és meghonosítani ezt.

Úgy vélem a kendő eszmeiségét illetően talán most nyílik meg azon magyar kendősök előtt az igazi eszmeiség megismerésének útja, akik már a huszú éveken át tartó kemény edzéseken keresztül szerzett komoly kendő tapaszt-

talatok birtokában vannak és képesek az eszmeiség kérdéseivel is foglalkozni. Ezért is nagyon is időszerű és nagy jelentőségű a Sógai Kendó Szeminárium.

Hozzáteszem azt is, nagyon érdemes japánul is tanulni, mert a sok értékes szakirodalom olvasásával lehet igazán elmélyíteni az eszmeiség megértését. Úgy gondolom, hogy a magyar kendó elérte azt a minőségi színvonalat, hogy rálépjen az eszmeiség megértésének útjára. Öröndetes, hogy már a kendósok között is vannak, akik a japán szakon végeztek és végeznek. Az ő törekvéseik is nagyban hozzá járul a magyar kendó továbbfejlődéséhez és minőségi szintjének emeléséhez.

Ha a kendo technikai oldalát nézzük, kijelenthetjük, hogy a kendóban a legfontosabb az alapmozgás pontos elsajátítása, mely gyakran nagyon kötött mozdulatokat követel. Mennyire volt lehetséges ezt átadni és építkezni belőle a kezdeti időkben?

Igen, sokan úgy értelmezik, ahogy a kérdésben elhangzott, de ez csak egy rossz megközelítés, vagy az előbb említett magyaros megközelítés. Nézzük csak meg, minden művészetnek vannak saját elsajátítandó alapjai. Pl. az énekléshez szolmizálás vagy skálázás, a zongorázáshoz ujjgyakorlatok. Az európai vívásban is vannak alapmozgások. A futballnál pláne sok megtanulandó, gyakorlandó lábmunka. Tehát minden művészet, sport a saját alapmozgás pontos elsajátítását követeli minden nebulótól. A japánoknak is nagyon idegenek voltak mindezek az Európából és Amerikából, a külvilágtól szerzett új ismeretek, nem is szólva a kínaiaktól tanult írásjegyekről. A japánok úgy viszonyultak hozzá, hogy ezek furcsák, de jók, meg kell

tanulni és elsajátítani, nem mondták, hogy ezek nagyon kötöttek vagy nem vagyunk hozzá szokva, hanem neki kezdtek nagyon is pontosan azokat megtanulni, és elsajátítani. Így például ma Japán a kínai tanulmányok, a sinológia világközpontja. A buddhizmus szintén. A 2012-es Olimpián elért japán futball-eredmény is jó példa erre. Amikor diák voltam vagy a TV-nél dolgoztam még sehol nem volt komoly futtball Japánban.

Tehát a kendónál nincsenek kötött mozdulatok, csak a magyarok számára újnak tűnő mozdulatok, a kendó alapok. Japánban is bőven akad olyan, aki az újat nem képes jól elsajátítani, de nem úgy viszonyul hozzá, hogy azért nem megy neki, mert az adott mozgás túl kötött mozdulatokat követel, hanem csak úgy értelmezi, hogy neki nehezen megy az a lábmunka vagy a fej használata, tehát még többet kell gyakorolni.

Ne gondoljuk azt, hogy a kérdésben sejtetett, magyarok számára kötött-

A II. Nemzetközi Baráti Kendó Találkozó, 1987.

A rendezvényt Seki nagykövet úr nyitotta meg.

Sokasodnak résztvevő nemzetek is a tornán.

nek tűnő mozdulatok, szuriasi, fumikomiai, illetve a sinai helyes megtartása és mozgatása csak a magyaroknak nehezek, idegenek, hanem mint minden szakmánál, még a kezdő japánnak is azok. Ezeket már az előbbi kérdéseknél említett módon, a türelmes, de igen következetes edzés vezetésével a többségnek sikerült átadnom. Mindig akadnak kivételek, azaz a panaszkodó hangadók rendszerint ezek közé tartoznak. Az okos ember nem hallgat rájuk, hanem csak gyakorol tovább türelmesen.

A gyerekek nem merevek – gondoljunk a győrzámolyi kiváló társainkra, akik kisgyerekkorban kezdtek kendőzni. Amikor lejártam hozzájuk, örömmel gyakoroltak új mozgásokat, és ha valami nehezen ment, rögtön jöttek hozzám, majd tanácsomat követve tovább gyakorolták azt a mozgást, s ha egyszer sikerült, örömmel kiáltottak, „sikerült Tanár Úr!”. Velük könnyű volt foglalkozni, és élvezetes. Nagy eredményeket értek el! Onizuka szenszei, aki 1995-ben érkezett a JOCV önkéntesként, a győrzámolyi kendő történetében meghatározó szerepet játszott a kendő tudásával és gyereket szerető kedves személyiségével. Győrzámolyi társaink máig ápolják meleg kapcsolatukat Onizuka szenszeivel.

Abe szenszei megszakítással együtt már 20 éve folytatja igen eredményesen ezt a „nehéz” munkát.

A győri csapatban látható J Varga Attila, aki a Győri Vaskakas Kendo Klubot és a győrzámolyi klubot indította és Hoffman Kálmán, aki később a Veszprémi Egyesületet is létre hozta.

Mi volt a célja a kendo Magyarországon való elindításának?

Talán az eddig elmondottakból is világosan látszik, hogy a cél a kendő, mint a japán hagyományos kultúra értékes örökségének megismertetése és helyes honosítása volt számomra, nem holmi verekedő sportként, amilyenek látták sokan a kezdeti korban.

Melyek voltak azok a legfontosabb lépések, ahhoz, hogy Magyarországon – a fővárosban és nem sokkal később vidéken – elinduljon, és egyre népszerűbb legyen a kendo. Ne csak pár lelkes ember hobbiája legyen, hanem egy nagy sikereket felmutató Sportszövetséggé alakuljon?

Az első legfontosabb lépés az volt, hogy a kezdet kezdetén sikerült megértetni a „jövendő” kendősokkal, hogy a kihon elsajátítása nélkül nincs

A budapesti csapat.

kendó, és azt, hogy a kendó nem egy üzleti eszköz.

A második az, hogy hamar sikerült valamilyen szinten megértetni azt az alapgondolatot, hogy a kendó a japán tradicionális kultúra része, és ha akarjuk helyesen és igazi formában meghonosítani a kendót Magyarországon, akkor a megvalósítás egyetlen útja az, hogy kövessük a helyes kendótanulás

útját, amit elődeink, azaz a neves japán mesterek egész életüket feláldozó kemény munkával kifejlesztettek. Sikerült megértetni továbbá azt, hogy, a kendó nem egy versenycentrikus sport, hanem az ember testi és szellemi nemesítésének útja. Természetesen ez nem ment egyik pillanatról a másikra. Azonban a magyar kendo élet korai időszakának olyan lelkes és kitartó tagjai, mint Takács Laci, néhai Fülöp Zoli, néhai Kádár Miki, Kovács Feri, Aranyossy Árpai, a vidéki tagok közül pl. Nagy Karcsi, Csala Tibi, Tráser Tamás, J Varga Attila, Hoffman Kálmán, Szollát Tibi vagy a támogatók közül Nagy István megértették, és megtartották ezt a lényeges eszmeiséget.

A sikert az is alátámasztja, hogy sokasodik az idősebb korú társak száma is, akik kitartóan folytatják a kendó útját, és a minőségi kendót keresők száma is. A fiatalok már tőlük is tanulhatják a helyes kendó alapjait.

Egyébként ennek az alapelvnek követését rögzítettük az Magyar Kendo Egyesülés alapszabályzatába és a szervezet a rendszerváltozás utáni Magyar Kendó Szövetséggé való átalakulásakor benyújtott alapszabályzatába is.

Azonban vigyáznunk kell ennek a szellemiségnek a megőrzésére, mert sajnálatos módon az utóbbi időkben azt tapasztaljuk, hogy a kendó nemzetköziesedése következtében elő-elő bukkan a helyes úttól eltérő, a kendót csak sportként tekintő és mindenáron a győzelem irányába hajló jelenség. Remélem, a mi kendósaink, akik jó úton haladnak az igazi kendó tudás elérését keresve, meg tudják különböztetni az igazit a hamistól, ami nem csak az igazi kendótudás elérését akadályozza, hanem a testi és szellemi egészséget is veszélyezteti. Ez egyszerűen rövidlátó butaság, és nem a kendó értelme.

Visszatérve a fontosabb lépésekhez, meg kell említenem két sorsdöntő „sorsajándékot”, ami nélkül nem sikerülhetett volna leküzdeni az infrasutrukúrális hiányból adódó alapvető nehézségeket. Az egyik a megfelelő mennyiségű bógu és sinai beszerezhetetlensége, a másik az, hogy nem rendelkezünk a kendóedzésre igazán alkalmas állandó dódzsóval. E két alapprobléma leküzdése nélkül az elmúlt években elért eredményekhez vezető út kiépítése nem indulhatott volna el úgy, mint ahogyan aztán elindult.

Mondanom sem kell, az első, ahogy már beszéltem róla, a Japán Nagykövetség kulturális ügyekkel foglalkozó első titkárának, Cusima Kandzsi úrnak Magyarországra érkezése volt 1984 kora tavaszán. Mint kulturális ügyekkel foglalkozó elsőtitkár, rögtön értesült rólam és arról, hogy az Egyetemen japán tanítók és melleleg kendót is. A tőle kapott első hivatalos telefonhívás nem az egyetemi japán oktatásról szólt, hanem a kendóról, hogy hol és mikor tartom az edzést, mert részt kíván venni az edzésen. Rögtön megszer-

veztem és érte mentem, megmagyaráztam, hol találkozunk, ha saját kocsival jön. Elmondta, hogy kendóban 3. danos, iaidóban 2. danos és az iait is szívesen bemutatja.

Így kezdődött az igazi kendó oktatás Cusima úr közreműködésével. Cusima úrral mindjárt tacsiai-t tartottunk, hogy végre közelről láthassák, megtapasztalhassák a magyar kendósok, milyen az igazi kiai és taiatari, illetve a vágások. Cusima úr „vizsgáján” én is átmentem, hogy nem vívok rosszul. Jól emlékszem, s most ezzel kicsit hadd büszkélkedjek, hogy szeme és renzokmen-nel sikerült őt sarokba szorítani a tükrös fal sarkába. Ezzel megnyertem Cusima úr bizalmát, hogy megfelelően tanítok kendót.

1987. decemberben nagy megtiszteltetés ért: megkaptam a kultúráért budapesti kitüntetést. Néhai barátom, Nagy István gratulál, akinek sok minden köszönhet a magyar kendó közösség. Különösen a megalapozás időszakában kaptunk nélkülözhetetlen segítséget. Meghajtom fejemet előtte.

Ezután egymás után kaptuk az előbb említett nélkülözhetetlen segítségeket, a bógu beszerzésétől a kendósok külföldi útjának kiutazási útiköltségéig. Amikor a bécsi kendósok meghívására kiutaztunk Bécsbe 1985-ben, Cusima úr is eljött velünk. Ezt a meghívást is Cusima úr szervezte a bécsi japán követség kulturális ügyekért felelős munkatársán keresztül. Az akkori Osztrák Kendó Szövetség elnöke, Steiger úr is rajtuk keresztül értesült rólunk először. A kendó hivatalos országos szervezetének megszervezésével is Cusima úr szellemi kezdeményezésére kezdtem komolyan foglalkozni.

Már korábban motoszkált bennem az a gondolat, hogy időben kell egy országos szervezetet létrehozni, ha el akarom kerülni azt a hibát, amit az aikidósok és a karatésok követtek el, hogy sok szervezet burjánzott az egységes szervezet helyett. Így pl. az 1990-ben, a rendszerváltozás után rögtön indult JOCV önkéntes-program előkészítő munkálatai miatt érkezett JICA - a JOCV ennek egyik alszervezete - delegáció számára is eleve kizárt dolog volt karate vagy aikidó mester kiküldése Magyarországra annak ellenére, hogy a karatésoknak már nyolcvanas évek elején volt a hatóság előtt egy önálló karate szövetsége. Azonban a japán rész kifogásának oka az volt, hogy a ka-

A mindig nagyon jó hangulatú répáshutai edzőtábor.

rate szövetségben minden iskola önálló saját szövetséggént működött, így egy olyan mestert lehetetlen volt küldeni, akit minden iskola elfogadott volna. Az aikidó szintén hasonló cipőben járt. A JICA delegáció előkészítő munkáiban a követség felkérésére tolmácsként és tanácsadóként vettem részt. A delegáció vezetője, Hirano úr egyik alkalommal, amikor a mi edzésünket meglátogatta, nagy sajnálattal mesélt ezekről, mert ő diákkorában a Takusok Egyetem Karateklubjában nagyon keményen karatézt, és személy szerint szeretne volna valahogy ezt a problémát megoldani, de nem sikerült neki. Azt is elmondta, hogy a Magyar Dzsúdó Szövetség nem kér JOCV önkéntes dzsúdó edzőt mondván, ők világbajnokok, s nem elég egy fiatal kezdő. Talán ha tudna küldeni egy olyan tapasztalt nagy tudású mestert, mint Mifune Kjűzō, az jó volna nekik. Később aztán a TF-re küldték a JOCV dzsúdó instruktort.

Visszatérve a 1984. évről, Cusima úr azt kezdte mondani, hogy ha lenne egy országos szervezetünk, akkor ő el tudná intézni a ZNKR kendó delegáció küldését Magyarországra. Így danvizsgát is lehetne kérni, és a delegáció ezt is hivatalosan tartaná meg.

Komoly a dolog, gondoltam, s elkezdtem puhatolózni Zolinál meg Kornélnál. Ők még nem érzékelték ennek komoly szükségét, de fogalmuk sem volt arról, hogy mi lenne a módja ennek, sőt „féltek” a hivatali közeg közelébe is menni.

Mellesleg ezt a jelenséget nem csak velük kapcsolatban tapasztaltam, hanem például az egyik egyetemi kollégámnál is. Amikor az első japán vendégprofesszor megérkezett a Tanszékünkre fél évre 1987. elején, egyik fiatal kollégámat kértem kalauzolja a professzort és segítsen neki szükség szerint. Arra gondoltam, hogy neki ez jó alkalom lesz japán nyelvyakorlásra és jobban meg tud ismerkedni a professzorral. Egyik napon a professzor azt mondta, hogy egy bizonyos helyre akart menni és megkérte a kollégámat, hogy mutassa meg az utat. A következő alkalommal, amikor a professzorral találkoztam, azt mondta, hogy nem sikerült megtalálni a helyet. Az utcán látott egy rendőrt, így szólt a kollégámnak, hogy kérdezze meg tőle. De a kolléga elhárította a kérését, mondván hogy nem, nem akar kérdezni semmit a rendőrtől. Majdnem reszketett a keze. A professzor nem értette, hogy miért van ez a félelem a fiatalemberben. Én sem értettem, s kérdeztem magam is tőle, miért nem kérdezte a rendőrt, biztosan útbaigazította volna. Arra ő azt mondta, hogy nem, nem, ha lát egy rendőrt, elkerüli azt messziről. Később 1994-ben Franciaországban is ugyanezt tapasztaltam, hogy a magyarok nem mernek a rendőrtől segítséget kérni, még az útbaigazítást sem. Elmeséltem egy-két csapattársamnak, akik a Francia Kendo Szövetség meghívására velem voltak Párizsban, hogy a sétálás közben a forgalmat irányító fiatal rendőrtől útbaiga-

Az ELTE 375. ünnepi tanévnyitón a Pro Universitate Emlékérem arany fokozata kitüntetésének átadási ünnepségén, 2009.

zítást kértem, mert eltévesztettem az utcát és nem tudtam, hol vagyok. Megkaptam az útbaigazítást, ő angolul is beszélt, holott köztudott, hogy a franciák máig nem szeretnek angolul beszélni. Mindenki azon csadálkozott, hogy hogy mertem egy rendőrt leszólítani, és tőle kérni útbaigazítást? Én pedig csadálkoztam, ők miért csadálkoznak ezen. Japánban a

rendőrök első számú feladatai közé tartozik, hogy segítsenek ilyenkor az embernek. Sajnos kemény a múlt emléke az emberekben, és a megszokás is.

Közben fontosabb kérdés lett nekem is, Cusima úrnak is egy rendes rugalmas padlózatú terem megszerzésének kérdése. A lágymányosi táncterem talaja túlon túl kemény volt ahhoz, hogy a Japánban szokott módon végezzük a fumikomiasit. Különösen Cusima úr érezte ezt fontosnak. Én már diákkoromban túl voltam egyszer ehhez hasonló problémán, de ha folytatom, nekem is újra kezdődik a sarokbántalmam, nem is szólva a kezdő magyar társaimról.

Egyik nap Fülöp Zoli barátjaként bemutatta nekem Kádár Miklóst, akit akkoriban gyakran láttam öltözködéskor és edzés alatt is figyelni minket. Lehet, hogy Kovács Feri mutatta be nekem Mikit, mert ő is jó barátja volt, nem emlékszem pontosan. De végül is mindkettőjüknek nagy szerepe volt Mikivel való jó kapcsolat kialakításában. Zoli azt mondta, talán ő tud segíteni egy megfelelő terem találni, mert neki jó kapcsolatai vannak a közösségi házakkal, mint művész – Miki a Képző- és Iparművészeti Gimnázium tanára volt – és mint egykori karatés (vagy lehet, hogy aikidós). Később Feri gyakran hívott engem magához Mikivel együtt egy kis bulira. De most az a lényeg, hogy megkaptam Miki segítségét. Bemutatkozáskor mindjárt azt kértem, segítsen megfelelő terem keresésében, hogy ha van valami lehetőség, örömmel mennek vele együtt megnézni. Egy-két héttel később elvitt engem az I. kerületi Közösségi Házhöz. Megnéztem, mérete és megközelíthetősége jó volt – akkoriban nem volt olyan nagy a kocsiforgalom a környékén –, de sajnos ott is ugyanúgy betonon fektetett deszkás padlózat volt, mint a Lágymányosié. Mondtam, sajnos nem megfelelő. Megígérte, hogy tovább fog keresni, s így hozott minket össze a VSZM Közösségi Házzal, az ideális állandó dódzsóval. Valamikor 1984. év végén vagy 1985. év elején vitt el engem Nagy Istvánhoz, a VSZM Közösségi Ház igazgatójához. Nagyon kedvesen fogadott, s azt mondta, nála elkezdhetjük az edzéseket, és tőlünk is szívesen várja a Közösségi Ház rendezvény sorozatában való részvételt. Megegyeztünk. Ez volt a második sorsdöntő előrelépés a magyar kendó történetében.

A VSZM Közösségi Házhöz kerülés komoly alapot teremtett ahhoz, hogy komolyan kezdjek foglalkozni a kendó hivatalos szervezetté alakításával, hiszen már volt egy „anyaintézményünk”. Akkoriban egy befogadó intézmény

nélkül egy „hobbi klubnak” nem lehetett hivatalosan elismertetni és folytatni a tevékenységét, pláne megalakítani egy országos szervezetet. A lágymányosi klubot Kovács Feri vitte tovább, miután Zoli és néhány társa, valamint Cusima úr átjöttek a VSZM-hez, mint fő dódzsónkhoz. Én mind két helyen vezettem az edzéseket. Ferinek köszönhető, hogy a lágymányosi klub tovább folytathatta az edzést. Ez biztosította az országos szervezet elindításához az alapot a VSZM Községi Ház Budapesti Kendó Klubjával együtt. Később Feri kérésére a Happú Fudó nevet adtam a klubnak, egyik zen gondolat alapján.

A VSZM Községi Házhoz kerülés után először Kornél cselgáncsos kapcsolata révén próbáltam az esetleges Cselgáncs Szövetség égisze alatt létrehozni a hivatalosan elismert kendó szervezetet, de hamar kiderült, ez nem járható út, mert a cselgáncsosok nem kívántak minket befogadni.

Nagy Istvánhoz fordultam Miklóson keresztül. Hamar választ kaptam, hogy egyik áprilisi napon menjek be hozzá. Így hát bementem. Elmondta, hogy megszervezte az országos szervezeti kérdésben egy találkozót a Karate Szövetség főtitkárával, Popper Györggyel és a Belügyminisztérium sportügyekért felelős tisztjével. Arra kért, legyen jelen az adott időpontban. Ott voltam, István bekalauzolt az egyik tárgyaló szobába, ahol már várt engem Popper György és a Belügyminisztérium főtisztje. Mindketten nagyon kedvesen fogadtak és a bemutatkozás után rögtön a lényegre terelődött a beszélgetés. Kérdezték, hogy mióta kendőzök, mik a tapasztalataim a magyar fiúkkal kapcsolatban. Tudták, hogy az Egyetemen dolgozom, és érdeklődtek, hogyan haladnak a tanítványaim a japán tanulásban? Hogy érzem magam Magyarországon? Végül a kendó szakmai dolgok meghallgatása után Popper György azt mondta, ők szívesen látnak minket, a kendósokat mint egy önálló kendó alegység tagjait a szervezetükben. Nagyon megörültem ennek a kedves mosollyal kísért végszónak. Ez volt a harmadik, de talán a legfontosabb előre lépésünk a magyar kendó történetében.

Rögtön beadtuk a hivatalos papírokat. Szakmai felelősként engem, mint technikai igazgatót jelöltük meg. Érthető módon az volt a legfontosabb kérdésük, hogy ki a szakmai felelős? Ugyanis egy hiteles, tapasztalt mester nélkül nem indítható el egy „küzdősport”. Hozzá teszem, hogy az akkori jogszabályok nem engedték, hogy a „nyugatról” jött külföldi legyen egy magyar társadalmi szervezet elnöke. Ezért az ügyek gyakorlati intézője Kádár Miklós főtitkár volt és Vadadi Kornél elnök.

Én az elnöki pozíció betöltését illetően Nagy Istvánra gondoltam először sokoldalú kapcsolatai és a Karate Szövetséggel kialakított jó viszonya miatt, de ő azt mondta, hogy kívülről jobban tud segíteni rajtunk. István és Miki javaslatára a cselgáncsos múltú való tekintettel, és mint korelnökként végül elfogadtam Vadadi Kornélt elnöknek. Szóba jött még Fülöp Zoli is, mint a Kendó Egyesülés Központi Dódzsó felelőse.

Mint ahogy az bebizonyosodott, István igazat mondott, ezután valóban rengeteget segített a háttérben. Neki köszönhetjük többek között az 1985-ös első komoly kendó bemutató szervezését, vagy az 1986-tól egészen a rendszerváltozásig két évente érkező ZNKR kendó-delegáció programjának lebonyolítását. Sajnos a rendszerváltozás után nemsokára eltávolították az igazgatói állásából. Néhány éve eltávozott közülünk. Nekem nagyon fáj, hogy senki nem akar rá emlékezni, nem hogy valaki baráti kezet nyújtott volna neki a nehéz időkben. Én csak később értesültem arról, hogy meghalt. Itt szeretnék egy perc néma csennel és hálával fejet hajtani az ő emléke előtt kedves barátságára és nélkülözhetlen támogatásaira emlékezve.

Kocsis Istvánnal és Erdélyi Gáborral a répáshutai edzőtáborban.

Cusima úr bemutatta az iaidót is Magyarországon, első alkalommal a VSZM Községi Házban, 1985-ben tartott első komoly kendő bemutató alkalmával.

Azért is hagyott bennem kellemes emléket ez a bemutató, mert az eseményre sok egyetemi kollégám is eljött. Ezzel közel hozhattam a kendőt hozzájuk, megmutathattam, valóban kendőzok, és, hogy igazából mi a kendő. A bemutató több kendősban komoly érdeklődést keltett az iaidó iránt, így az iai oktatást is beiditottuk a VSZM Községi Házban Cusima úr vezetésével.

Rendezvényünkről a sportújságok és hely újságok is tudósítottak, egyesek viccesen, „Kendő kendő!” – ahogy erre már korábban utaltam. Ez a hírverés sok helyre eljutott, egymás után tartottuk a kendő bemutatókat Nagy István szervezésével. Zolival, Siska Gyulával, Takács Lacival, Kovács Ferivel mentünk gyakran. Én magam vidékre is sokszor jártam edzést és bemutatót tartani: Győrbe, Szegedre, Győrzámolyba, Miskolcra, Debrecenbe, Veszprémbe, sőt Hajdúnánásra, Bajára. Szegedre és Győrbe Cusima úr is eljött velem, mindenhol az iait is bemutatta.

Paksra is egyszer elmentünk, de aztán a Kornél által hozott dzsúdós kapcsolat hamar elpárolgott. Ahol megmaradt, már ott sem dzsúdós viszi tovább a helyi kendő történetét. Első alkalommal mindenhol valamilyen helyi hatósági emberrel vagy iskolaigazgatóval beszéltem a jöveteletem előkészítő helyi kendős barátom kérésére.

Abe szenszei Veszprémi Egyetemre való meghívásának előkészítése kapcsán Mikivel többször is lejártunk Veszprémbe. Nagyon kellemes emlékeim fűződnek a veszprémi utakhoz, mert ennek a sikeres beindítása a mai sikeres fejlődéséhez igazi alapot teremtett és lökést adott. Itt külön megemlíteném, hogy az állás anyagi hátterét Miki alapítványa és a Veszprémi Önkormányzat Sporthivatala biztosította. Ha ezzel nem sikerült volna „visszacsbítani” Abe szenszeit Magyarországra, biztosan nem lenne ennyire sikeres a magyar kendo. Az volt a nagy reményem, hogy ezzel az egyetem testnevelési programjába bekerülhet a kendő is, mert Abe szenszei kendő szakos testne-

Sikeres 6. dan vizsga után Koda Kunihide szenszeivel, aki az első ZNKR Kendo Delegáció legfiatalabb tagjaként járt Magyarországon 1986. nyarán. Kendo kyoshi 8. dan, Tsukuba Egyetem Kendo Tanszék, tanszékvezető. Novara 2012. 05. 28.

velő diplomája feljogosítja őt az egyetemi kendó oktatására. A Testnevelési Tanszék akkori tanszékvezetője, Győri Pál tanár úr is elejétől kezdve nagyon támogatta, sőt kifejezetten örült ennek az ötletnek, mert ezzel egy új lehetőséget teremthet nemcsak a Tanszék oktatási programjának bővítéséhez, hanem ezen keresztül a diákoknak is újdonságot nyújthat az Egyetem. Azért lett úgy, hogy az indításkori anyagi kérdést Miki és az Önkormányzat vállalja, mert az Egyetemen egy új adjunktusi állás megteremtésének procedúrája hosszadalmas lett volna. De Győri tanár úr azt a komoly reményét fejezte ki nekünk, hogy egy-két éven belül, ha sikerül bebizonyítani azt, hogy van érdeklődés a kendó kurzus iránt a diákok részéről, megvalósulhat az egyetemi állás. Abe szenszei megérkezett, indult a tanítás, de közben beteg lettem és már nem tudtam érdemben foglalkozni ennek a programnak további sorával. Győri tanár úr is pár év múlva nyugdíjba ment. Mikorra visszatértem, akkor Abe szenszei már Pestre került és a Tan Kapuja Buddhista Főiskolán tanított budót, japán nyelvet és japán tárgyat.

Sajnáltam, hogy meghíúsult a nagy álmom, de megnyugodtam, mert arra gondoltam, Abe szenszei tovább marad Magyarországon és foglalkozik a magyarok kendó oktatásával. Amikor hosszú betegségem után lábadozva kezdtem visszatérni a kendóhoz, megtudtam, Abe szenszeinek már saját klubja van. Azt hittem, hogy még ő vezeti a Budapesti Kendó Klub edzését, a magyarországi kendó bölcsőjét jelentő, szívemhez legközelebb álló, általam indított központi klub edzését. Itt csak annyit jegyeznek meg, hogy nagyon sajnáltam az ilyenén való fejleményt. De minden „rosszban” van valami jó is, hiszen Abe szenszeinek köszönhetően Budapesten szakmailag egy igazi kendó bázis fejlődött ki.

Egy kedvenc magyar szavam a „küzdelem”, aminek pontos megfelelője a japán nyelvben nem található. Eddig elmondottak is jól illusztrálják azt, hogy ha az ember újat kíván teremteni, honosítani, végig kell járni a küzdelmes útját.

Küzdelemmel kapcsolatban még sokat beszélhetnék, pl. hogy milyen nehéz volt a rendezvényeket megvalósítani. Az 1986-i „Első Nemzetközi Ba-

rati Kendó Találkozó"-tól kezdve minden alkalommal rettentően „küzdelmes” volt az anyagi háttér megteremtése.

A rendezvény tervezésnek ideje alatt minden esetben azt a választ kaptam Mikitől, hogy ő, mint a főtitkár, az anyagi alapok megteremtésének első számú felelőse. Azonban a tervezés azzal kezdődött, hogy milyen dekoráció legyen, hova vigyük a vendégeinket kirándulni, pl. dunai hajókázásra stb. Így először kívánságlistát állítottak össze, ami nem kapcsolódott közvetlenül a kendó verseny megszervezéséhez, vagy a szeminárium megtartásához.

Kérdeztem, hol a pénz hozzá? Válasz: „meg lesz, mert érdekes rendezvény lesz, így a szponzorok özönlenni fognak.” „Milyen szponzorok?” „Például Express Magazin! Ott a főszerkesztő jó ismerősöm, jövő héten elmegyünk hozzá a Tanár úrral”. Megígérte, hogy támogatni fog minket. Voltunk nála. A beszélgetés hamar véget ért, s utána semmi hír nem jött a szponzorálásról. Én közben megszerveztem a Japán Nagykövetség támogatását és a Japán Vállalatok Magyarországi Képviselők Egyesületének, valamint a Japán Alapítvány támogatását.

Végül nagyon lefaragtam a kívánságlistát, és a japán támogatásokkal és a hiányzó részt Miki saját pénzével bepótolva lett megtartva a találkozó, illetve Nagy István által hozott szponzori támogatással. Mikit nagyon sajnáltam, a többiek nem segítettek neki az anyagi ügyekben. Ez a fura sajnálatos élmény máig nagyon frissen él bennem. Én pedig megtanultam, hogy a ma-

A 6. dan diploma átadása az MJKK dódzsóban, átadja Ota szenszei 2012. június.

gyar embernek nincs a pénzügyi tervezésről kellő tapasztalata sem, de képe sem, hogy miről van szó, pedig a magyar gazdasági képzés nemzetközileg híres volt mindig. Végülis az akkori lelkes társaim nagy része jó kedvű bohém művész volt. Magát a rendezvényt legalább kívülről nézve sikerült „zökkenőmentesen” lebonyolítani, a ZNKR kendó delegáció tagjai is megelégedéssel, jó emlékekkel tovább folytatták az útjukat. Sajnos Miki utána pár évvel megbetegedett és a főtitkári teendőkről le kellett mondania.

Még egy jó példa erre az 1996-os Miskolci Európa-bajnokság. Abban az évben eredetileg a németeknek kellett volna megrendezni a tornát, de anyagi okokra hivatkozva visszaadták a szervezés jogát. Nekem nem szóltak a szándékukról, de a Kornél vezette vezetőség úgy döntött, hogy jelentkeznek a rendezés jogáért. Amikor megtudtam, határozottan elenezttem az addigi tapasztalataim alapján, mert ez alkalommal sem volt egy fillér saját pénzügyi alapja sem a Magyar Kendó Egyesülésnek, csak az előbbi esethez hasonló szóbeli, vagy képzeletbeli támogatások. Hamar kiderült, hogy Pesten megoldhatatlan a lebonyolítás, így az 1994. tavaszi országos értekezleten toborozták a vidéki jelentkezőket, és végül a szegedi klub vállalta a rendezést. Csakhogy szegediek is hamar rájöttek, hogy ez a feladat teljesít-

hetetlen. Telt-múlt az idő, semmi komoly előrehaladás nem történt a szervezést illetően. Hangsúlyoztam, ha nem tudjuk vállalni a rendezést, időben kell jelezni azt az Európai Kendo Szövetségnek, de ezt sem akarták megtenni.

Az 1993-ban mikor megrendeztük a ZNKR-Hungária Kupát a BRSE Sportcsanakban a helyszínen ott találtam Kádár Miklóst, akit már egy ideje nem láttunk. Miután oda jött hozzám köszönteni, azt mondta, hallotta, hogy valami nagy bajnokságot tervezünk. Mondom: „Tervezik. De még sehol sincs a pénz, se a szponzor hozzá.” Miki azt válaszolta, neki lenne egy ötlete. Mivel eddig senkinek nem volt ötlete sem, jónak gondoltam Mikit visszacserkészni. A torna megnyitójakor megkértem Mikit, álljon mellettem, és bemutattam a felsorakozott kendósoknak: „A volt főtitkárunk visszatért közénk és ismét nekünk fog dolgozni.” Látszott rajta, örült ennek.

A rendezvény után leültem Mikivel, az volt a javaslat, hogy Miskolcra vinné az EB-t, mert van már helyi kapcsolata, és előzetesen már beszélt egy helyi vállalkozóval. Rajta keresztül a polgármester is visszajelezte, hogy kíváncsi a tervre. Mikivel lementünk Miskolcra, találkoztam a vállalkozóval és a polgármesterrel is. Szálláshelyként a lillafüredi Palotaszálló volt kiszemelve. Ott is tisztáztuk az árakat, a részleteket.

Az 1994-es Párizsi Világbajnokságon is Miki szervezésének köszönhetően vehettünk részt.

Ezután összehívtam a rendhagyó közgyűlést és javaslatomra Mikit megválasztottuk elnöknek az elvállalt Európa-bajnokság megrendezésének érdekében, így hivatalosan képviselhetette az Egyesülést. Kornélnak a tiszteletbeli elnöki címet javasoltam. Én vállaltam a főtitkári teendőket. Megérkezése után Abe szenszeit felkértem, hogy a továbbiakban a szakmai feladatokat lásson el, mint technikai igazgató.

Japán támogatókat is szereztem, köztük Fudzsiszava urat az akkori Daiva Pénzügyi RT igazgatóját. Vele is lementünk Miskolcra Mikivel együtt, és a polgármesterrel, valamint több helyi vállalkozóval is tárgyaltunk. Tanaka nagykövet úr is aktívan támogatta az Európa-bajnokság megrendezését, és megígérte, hogy a megnyitón feltétlen jelen lesz. Így folyt a fárásztó, idegesítő munka hónapokon keresztül. Fudzsiszava úrral odáig jutottunk, hogy az utolsó tisztázásra még egyszer leülünk nála Mikivel hármasan. Egyébként Fudzsiszava úr kendő 5. danos volt és az edzésünkre is járt. Egyesülésünk nevében hivatalos bírónak is felkértük őt, amit örömmel elvállalt.

Történt aztán, hogy 1996-ban egy kora tavaszi napon az előre egyeztetett időre bementem Fudzsiszava úrhoz egy megbeszélésre. Azzal fogadott, hogy azt hitte, nem jövök, mert pár órája Kádár Miklós titkárnője felhívta és közölte, hogy Miki ma nem jön. Meghökkenem. Ezúttal nagyon mérges lettem. Megint a régi lemez, gondoltam. Elhatároztam, hogy ha ő nem akarja az elvállalt dolgot teljesíteni a megállapodásnak megfelelően, amin egy komoly támogatás múlik, akkor én nem rontom tovább a gyomromat, hogy a végén még kilyukadjon. Végül is a Daiva Rt támogatáson kívül már néhányat megszereztem. Ez van, a többit Miki intézze a saját vállalkozói és a polgármesteri kapcsolatai révén.

Akkoriban, ha jól emlékszem, Aranka volt ideiglenes titkárnője. Telefonáltam. Miki helyett Aranka vette fel a telefont. Kérdeztem, hol van Miki. „Nincs bent” válaszolta. Nem tudja hol van. „Miért nem jött a fontos tárgyalásra?” – kérdeztem. Aranka nem tudta, csak üzenetét közvetítette. „Rendben – mondtam –, akkor én a mai napon lemondok, nem vállalhatom tovább a munkát. Amit megszereztem támogatásként, majd a cég átutalja a megadott bank-

2011. júniusban indult a Shogai Kendo Szeminárium Ota szenszei vezetésével, értékes előadásával. A kép a 2012. júniusi II. Shogai Kendo Szeminárium alkalmával készült. Az első szemináriumtól tolmácsolással segíték Ota szenszei tanításának átadásában. Idén június 21-23-án is sikeresen lezajlott a III. Shogai Kendo Szeminárium.

számlára". Aranka hangján nagyon érződött az aggodalom, hogy mi lesz, ha én most lemondok. Nagyon kért, gondoljam meg elhatározásomat. „Aranka – mondtam neki – sajnos én beteg vagyok, így tovább nem tudom csinálni, csoda, hogy eddig még nem dőltem ágyba”. Utána faxon is elküldtem a lemondásomat. Azért döntöttem így, mert azt gondoltam, ha lemondok, kénytelenek lesznek maguk csinálni, nem csak a szájukat járatni. Végül is bevált az operáció. Valahogy a többiek is belelendültek a munkába érezve a dolog komolyságát. Sikerült felrázni, felébreszteni a társaságot. Így sikerült megmenteni a bukástól az Egyesülésünket és második hazám, Magyarország becsületét. Sokan nem tudták a dolog hátterét, és nem értették, hogy miért mondom le, amikor a bajnokság már ott van néhány napnyira. Nem magyarázkodtam, de orvosom már korábban is eltiltott az efajta idegesítő dolgoktól. De azért a diplomáciai munkákat elvállaltam Miki kérésére: Tanaka nagykövet úr fogadását és a ZNKR ügyvezető igazgatója és a jelenlegi elnöke, Takejasu úr fogadásával kapcsolatos teendőket.

Ezt követően hamarosan kórházba kerültem, és utána majd 8 évig kénytelen voltam távol maradni a kendőtől.

Talán ideje is volt, hogy világossá tegyem, felnőtté kell válni. Tanulják meg azt, hogy nem szabad álmodozás alapján felelőtlenül dolgokat elvállalni, vagy ha csinálni akarják, előtte komolyan kell mérlegelni.

De a keserű tanulságok ellenére a történetekre szeretettel emlékszem vissza, végül is sok mindent elértünk együtt, „közös” erővel.

Itt csak egy, az utóbbi időkben tapasztalt nem helyeselheto dologokra szeretném felhívni a figyelmet. Egyesek kezdenek kissé feledékenyek lenni vagy ferdén rajzolni a magyar kendő történetét. Remélem, ezek csak kivételes, idővel elmúló sajnálatos esetek lehetnek. Emberileg talán meg lehet érteni, de egy civilszervezet egészséges fejlődését nem fog elősegíteni ez a fajta jelenség.

Ebből a szempontból a győrzámolyi példa számomra egy felüdítő, megnyugtató, reménykeltő nagyszerű példa. Amikor azt látom, tapasztalom, hogy a győrzámolyi „gyerekekben” a klubteremtő „bácsi”, J Varga Attila iránti őszinte tiszteletük és bizalmuk töretlen. Az akkori győrzámolyi klub igazi

mestere, Onizuka szenszei működése is lehetetlen lett volna Attila gondoskodása nélkül. Ezt sajnos Pesten nem nagyon tapasztalom, különösen régi-ektől nem, akik a legtöbbet kaptak annak idején tőlem, Cusima úrtól és sok más japán támogatótól, mesterektől. És kapnak most is Abe szenszei jóvoltából. Tanár nélkül nincs iskola, mester nélkül kendő sem. Az előforduló visszas logikával pl. Szemere Miklós lenne a magyar dzsúdó megalapítója, mert ő a saját pénzén meghívta Szaszaki Kicsisaburót Magyarországra és biztosította működését, de ő nem követelte magának az alapítói titulust soha. Régen voltak Magyarországon is „igazi szamurájok”. A kendősoknak kötelező igazi gentlemanné művelni önmagukat, és a gerinccséget fontosnak tartani, nem a kivagyiságot.

Ha csak néhány olyan momentumot kellene kiemelnie a Magyar Kendo Szövetség életéből, amelyek a legkedvesebbek az Ön számára, mik volnának azok?

Nagyon röviden tudok erre válaszolni: mindenekelőtt azt, hogy vidéken már több helyen komoly kendő klubok működnek, s azok vezetőinek kendő minősége már nagyon komoly szintet ért el, és törekszenek a minőségi kendő továbbfejlesztésére. Nagyon jó kapcsolat alakult ki velük, erre rendkívül büszke vagyok és őszinte nagy örömet jelent nekem. A vidéki kendő további megerősödése a magyar kendő fejlődésének záloga.

És látom a Szövetség megerősödését is, Mihalik Hunor szenszei megnyerésével eme borzasztóan embert igénylő feladatra. Ez nagy garancia Szövetségünk egészséges továbbfejlődésének.

Harmadszor, s nem utolsósorban, Abe szenszei munkájával biztosítva van a magyar kendő minőségi és szakmai fejlődése.

Megérte a „küzdalem”.

Tekintsünk egy pillanatra a kendőra sportként. Magyarország az egyik legerősebb és legeredményesebb kendős nemzet Európában. Szokott elmélkedni azon, hogy 1982 óta mennyit fejlődött a japán vívás Magyarországon? Gondolta volna, hogy az Ön által elindított „folyamat” több Európa-bajnok fiataalt ad az országnak? Mi kellett ehhez a jelentős sikerhez?

Ahogy korábban említettem, a kendő oktatásánál elsődleges céloom az volt, hogy megismertessem értékes japán tradicionális kulturális örökségünket magyar barátaimmal, és meghonosítsam azt, ha lesz lehetőség erre. Tehát sportkénti sikerre nem is gondoltam, és ha akartam volna sem gondolhattam volna az akkori életkörülmények között. De abban biztos voltam a saját fiatalkori tapasztalaim alapján, – erről az interjú első felében beszéltem – ha szorgalmasan edzenek, akkor valamikor az eredményesség is meglesz.

Azután, amikor elkezdtünk nemzetközi versenyeket szervezni itthon, de különösen azután, miután az Európai Kendő Szövetségbe felvételt nyertünk, és lehetővé vált az európai versenyeken való részvétel, illetve láttam több ország kendőját, már teljesen biztos voltam abban, hogy a kitartó gyakorlással az én „fiaim” és „lányaim” hamarosan versenyeredményeket is fognak elérni.

Erre hamar sor is került. 1992-ben Barcelonában szervezett XI. Kendo Európa-bajnokságon Németh Andrea megszerezte az első ezüstérmet női egyéniben. Ezt követően Finnországban, Turkuban rendezett XII. Európa-bajnokságon Andrea női egyéniben ismét ezüstöt nyert. 1994-ben a párizsi

Dolgozószobámban.

Világbajnokságon Németh Andrea, Bozzay Szilvia és Sipos Aranka összeállításban a női csapatunk 2. helyezést ért el. A fiúk is követték a jó „példát” - egyébként a magyar történetben gyakran találkozunk a nők kiemelkedő bátor nagy tetteivel, és szükség helyzetben sokkal talpraesettebbek, okosan helytállnak. 1996-ban Miskolcon rendezett XIV. Európa-bajnokságon Király Norbert aranyérmet nyert a junior egyéniben, megszerezve az első magyar kendo-aranyat. 1997-ben a kiotói Világbajnokságon a férfi csapatunk a „B” ligában 1. helyezést ért el. A csapat tagjai Balogh Tibor, Bárány Tibor, Erdélyi Gábor, Király Norbert és Kovács Ferenc jelenleg is nagy szerepet játszanak a magyar kendo továbbfejlesztésében, és áldozatos munkát végeznek. Európa legeredményesebb női kendősa szintén magyar, hiszen Király Barbara négy egyéni aranyéremmel büszkélkedhet.

Nem is említem az Európai-bajnokságokon az utóbbi időkben elért női és férfi bajnoki címeket, Dubi Sándor kétszeres EB elsőségét, vagy a tavalyi XV. Kendo Világbajnokságon (2012. május 25–27. Novara, Olaszország) a magyar férfi csapat nagy eredményét. A csapat tagjai, Váradi Ábel, Dubi Attila, Dubi Sándor, Király Norbert, Tóth Balázs és Babos Gábor szép, erőteljes jó kendőval a harmadik helyezést érték el. Ezeket már mindenki jól ismeri.

Hogy mi kellett ehhez?

Elsősorban a japán mesterek, élükön Abe szenszeivel és a többi JOCV önkéntes mesterrel. Az ő szakértelmük, türelmes tanításuk, és a tanításukat alázattal és értelmesen követő fiatal magyar kendősök szorgos, kitartó munkája, ami minden „művészet” vagy „útkeresés” szakmai eredményéhez szükségeltetik. No, meg egy nagyon fontos kapcsolat a Kokushikan Egyetemen, ahonnan idestova 10 éve érkezik Óta szenszei vezette kendő szakos diákdelegáció. A velük töltött napok a vidéki kendősök számára megbecsülhetetlenül nagy jelentőséggel bírnak a kendőjük továbbfejlesztésében. Én csak annak örülök, hogy ezen dolgok alapjainak megteremtésében dolgozhattam, és hogy ebből komoly eredmények születtek. Remélem fokozottan fejlődik tovább és erősödik magyar kendő történetünk, és velük, a magyar kendős barátaimmal együtt haladva magam is folytathatom tovább a kendő titkainak keresését az igazi kendő útján.

Bánáti Zsombor

Kendō egy életen át, Európában II. rész

Alain Ducarme, az Európai Kendō Szövetség elnökének írása

A nagy nemzetközi kendō versenyek eredményeinek és az ott mutatott vívások alapján elmondhatjuk, hogy a világ kendőjében a két nagy nemzet (Japán és Korea) mellett egyre kiegyenlítettebbek az erőviszonyok és az európai mezőny az utóbbi években nagyon megerősödött. A 2012-es Világ bajnokságon Japán és Korea mellett a férfi csapatversenyekben Magyarország, női kategóriában Németország ért oda a dobogóra.

Európában a kendō fejlődése nem csak az eredményekben látszik, hanem a minőségben is. Egyre több magas danos mester válik azokból a kendőkákból, akik először elkezdtek a japán vívást az Öreg Kontinensen.

Ezért szükségesnek látjuk, hogy közelebbről megismerkedjünk az európai mesterekkel és az Európában működő kendō szövetségek munkájával.

Jelen írás az Európai Kendō Szövetség elnökétől, Alain Ducarme-től származik.

Előző számunkban a brüsszeli kendo életet, a Belga Kendō Szövetség működését, valamint nemzetközi titulusaival járó elfoglaltságait mutatta be a szerző.

Az írás korábban a Kendo Nippon magazinban jelent meg és a szerző engedélyével közöljük.

Kendo egy életen át, Európában Shogai Kendo n° 2

Szerintem az európaiaknak a legnagyobb nehézséget a kendóban a sensei fogalma okozza. Többségük számára a sensei valami misztikus, mágikus tartalommal bír. Kicsit, mint a guru. Aztán a „mester” jelentésköre is erősen jelen van, és vele mindaz a szinte isteni hatalom, amellyel egy ilyen személyt felruháznánk. És csak a jó ég tudja, hány meg hány a harcművészek körül keringő anekdota utal ilyesmire.

- a hang, mely ölni képes
- a semmiből érkező gyilkos csapás, mely leteríti az ellenfelet, mielőtt a sensei bármit is észrevenne
- a vesékbe látó mester
- az Élet és Halál titkait ismerő sensei
- az ökröt is leterítő ökölcsapás
- a láthatatlan ninja

Íme néhány, a sensei fogalmát színező képekből. Félretéve kicsit a fogalmi nehézségeket, létezik egy konkrét akadály is: nincsenek jól képzett

motodachik. Ha nagyon helyesen úgy tekintjük, hogy a kirikaeshi, uchiokomi, kakarigeiko az alaptechnikák, akkor azonnal látjuk, miért jelent ez problémát. Jó motodachi nélkül nem lehet fejlődni.

Japán és Európa között óriási a különbség a viszonylag alacsony fokozatú (1–3. dan) vívók lehetséges szerepét illetően. Rögtön elmagyarázom.

Ha figyelembe vesszük, hogy az EKF csupán negyven éves, és a legtöbb dojo 5–20 éves múltra tekint vissza, akkor könnyen beláthatjuk, hogy a dojak többsége egyéni, személyes igyekezet gyümölcse, ahol a gyakorlóknak jó, ha 1 danjuk volt, mikor elkezdtek tanítani, ha éppen nem kyu fokozatban voltak. Vagyis, nagyszámú dojo-vezető van 1–5. dan közötti fokozatban. Most vessük össze ezeknek az európai 1. danosoknak a felelősségét egy japán 1. danos szerepével. Tudtommal Japánban soha, de soha nem bíznák egy dojo vezetését egy 1. danosra. Viszont Európában soha nem gyökerezhetett volna meg a kendo ezek nélkül a dojo-vezetők nélkül. Ennek következtében ezeknek a „szerényebb technikai felkészültségű” dojo-vezetőknek a pozíciója nagyon törékeny a 7–8. danos mesterekkel szemben, de még inkább a látogatóba érkező, fiatal japán 4., vagy 5. danosokkal szemben. Azért emelem ki ezeket a pontokat, mert a kendo fejlődéséhez egyformán szükségesek a tudást hordozó senseiek, de azok az európaiak is, akik a gyakorlásukkal éltetik a tudást, akkor is mikor a sensei már hazautazott. A felszerelés még mindig gondot jelent a fiatal, kevés forrással rendelkező szövetségek számára. Szintén valódi nehézség jó minőségű, parkettás termeket találni.

Két annyira összetett kultúra esetében, mint a japán és a nyugati, különbözőségekről beszélni csak jóindulatú egyszerűsítésekkel lehet. Európán belül is hatalmas különbségek vannak görögök, lengyelek, angolok, svédek, franciák és németek között, hogy csak ezeket említsük. Felteszem, hogy hasonlóan nagy eltérések lehetnek Japán különböző tartományai között is. Érdekes megfigyelni és összehasonlítani, hogy Európában is hány meg hány féle határolás létezik:

- az alapvető táplálék alapján, ami vagy rizs, vagy tésztafélék, vagy kenyér, vagy krumpli

- az italok mentén, hogy bor vagy sör
- olívaolaj vagy vaj
- marha és borjú vagy ló, vagy nyúl, vagy csiga

Mondandóm tehát csak elnagyolt lehet.

Japán és Európa között számomra a legelső eltérési pontnak tűnik, hogy egy európai számára az egyén mindig fontosabb, mint a csoport. Míg úgy tűnik, hogy Japánban a csoport vezet az egyénnel szemben. Európában ennek a viselkedésnek a hátterében szerintem történelmi és a kulturális okok húzódnak. Valójában egyetlen ország sincs Európában, mely nem elcsatolással vagy megszállással keletkezett volna. Ha veszem például Belgiumot, ez az ország az elmúlt 500

évében folyamatosan idegen befolyás alatt állt: spanyolok, osztrákok, franciák, hollandok váltották egymást, majd a két világháború alatt a németek jöttek. Vagyis, egy belga esetében természetes, mondhatni létszükségelt szembehelyezkedni a kormánnyal, mely az esetek nagy többségében az elnyomó idegenek zsoldjában állt. És ez a legtöbb európai országra igaz.

A kultúra tekintetében az eredeti uralkodó európai gondolkodás a görög. Ennek központja az Ember, az egyén. Az európai kultúra másik fontos komponense az analitikus gondolkodás. Állítása szerint a dolgok, a gondolatok, az elvek mindig alkotóelemeikre bonthatók, az összetettől az egyszerű felé haladva. Minden elemezhető. Tehát, a kendo tanítási módszerével szembeülve azonnal azt kérdezzük, hogy mi a sorrend: előbb a lábak és aztán a kar, és aztán az ujjak... és így tovább. Szükségünk van az 1-2-3. dan világos és pontos definíciójára, hogy kiderüljön, miben különböznek, és nehezen értjük meg, hogy az egésznek egyszerre kell fejlődnie.

Világos, hogy egy választás mindig kiemel egyet a lehetőségek közül. Ami nem jelenti azt, hogy a többi feledésbe merül. Esetemben egy konkrét elem az, ami táplálja a japán kultúra iránti szenvedélyemet. Európai vagyok, ismerem az erősségeimet és látom a hiányosságaimat. Személyem nem volna több közönséges kíváncsiságnál, ha nem volnék meggyőződve róla, hogy mi mindannyian ugyanarra a kérdésre keressük a választ: „Kik vagyunk, honnan jövünk, merre tartunk?”

Számomra a kétség leghalványabb árnyéka se férhet hozzá, hogy mi mind egyazon fajhoz tartozunk, s hogy az Élet mindenkit ugyanazzal a kérdéssel szembesít. Mi végre élünk és miért halunk meg? – mindezekre az alapvető kérdésekre keressük a választ. Vannak módszerek. Többféle is. Mindenkinek magának kell megtalálnia a számára leginkább megfelelőt. Valakinek ez a teásztartás lesz, másnak a kendo, a kalligráfia, a festészet. Egyesek az orvostudományt választják, mások a filozófiát. A módszer a rendszer, melyen keresztül megközelíthetővé válnak a kérdések és meg lehet kísérelni megta-

lálni az élet értelmét. A módszer önmagában még soha nem válasz. Hasonló egy számítógép hardveréhez, ahol a válaszok az alkalmazott programoktól és a betáplált adatoktól függenek. Ugyanaz a módszer különböző válaszokat adhat. Számomra a kendo gyakorlása a módszer. Ez az én Utam.

A kendo kifejezetten hasznos az európai ember számára, ahogy az európai társadalom számára is az, amelyben él, pontosan a kendo által fejlesztett értékek okán. Mint amilyen a „gyakorolj, amíg csak élsz” elve. Haladni egy ösvényen, melyről tudjuk előre, hogy sosem látjuk meg a végét, de azért csak folytatni az utat, örömet találva ebben a vég nélküli keresésben, szintén a harcművészetek egy jellemző vonása. Az „elköteleződés” szintén egy feledésbe merült érték itt Európában. Tudni, hogy ki az én tanárom. Tudni, hogy az egyszer meghozott döntés mellett mindvégig ki kell tartani. Az a tudás, hogy ki az én tanárom és ki volt az ő tanára, és annak a tanára, és így tovább, – ez összeköt minket, láncolatba fűz, ahol egy nap majd magunk is sensei leszünk valakinek, aki a maga idejében szintén sensei-e lesz az utána jövőknek. Európában manapság kószolgatnak elköteleződés helyett. Kószolgatnak, vagyis elmennek ebbe vagy abba a klubba, mert ott mondjuk jól tanítják a men vágást. Aztán elmennek egy másik helyre, mert ott meg erős a versenyszellem, aztán megint egy másik helyre, mert ott meg... Ez dívik most Európában, de emellett a csoportkohéziót tudatosan elfojtották, megkönynyítendő az emigránsok integrációját. Ha egy vegyes népességből szolidáris és összetartó államot akarunk kovácsolni, akkor nem célszerű hangsúlyozni a belgák gall származását. Pláne nem, ha a népesség egy nem elhanyagolható része Észak-Afrikából vagy Törökországból származik.

Tisztelet. Megcibált érték ez is mai, versengés uralta világunkban.

Önmagam tisztelete. Nem könnyű, mikor a legfontosabb szabályok már totálisan elanyagiasodtak. Az számít, hogy kinek van a legtöbb pénze, a legjobb kocsija, a legnagyobb háza.

Alázat, az idősek tisztelete, a munka becsülete, a másik figyelembe vétele, csupa, a kendoban gyakorolt érték, amik az egyén és a társadalom számára is hasznosak. Ezek újra divatba fognak jönni, hiszen elemi értékeink. Vajon remélhetjük, hogy a kendo képes lesz addig is megőrizni ezeket? Vajon bízhatunk benne?

Így látom ezt ma: másként, mint tegnap, és nyilván másként, mint holnap fogom.

Alain Ducarme

Szerkesztette: Bánáti Zsombor

Japan Kendō Bajnokság

interjú Tóth Balázssal, a kendo válogatott tagjával

A hagyományoknak megfelelően 2012. november 3-án rendezték Tokióban, a jubileumi 60. Össz Japán Egyéni Kendo Bajnokságot.

A Nippon Budokanban megrendezett versenyen összesen 64 vívó vehet részt, egyenként a legjobb versenyzők indulhatnak a bajnokságon. Tokióból három fő, a nagyobb megyékből két fő, a kisebb területű megyékből pedig egy fő juthat a legjobb 64 közé. Az 1953 óta megrendezésre kerülő verseny egyenes kieséses rendszerben zajlik.

Az idei mezőnyben két kétszeres japán bajnok is bejutott a legjobb négy közé, azonban a trófeát végül Kiwada Daiki, az Osaka megye 34 éves, 6. danos versenyzője nyerte el. Kiwada korábban kétszer indult Japán Bajnokságon, eddigi legjobb eredménye egy harmadik hely volt. 2009-ben és 2012-ben is a japán kendo válogatott tagjaként szerepelt.

Kiwada az elődöntőben a kétszeres japán bajnok, friss világbajnok Takanabe Susumu-t győzte le egy kote vágással (érdekesség, hogy a helyszíni tudósító véleménye szerint az elmúlt két évben ez az ippon lehetett az egyetlen, amit Takanabe versenyen elszenvedett). A mérkőzés hátralévő részében Takanabe hiába volt kezdeményezőbb, a mérkőzést Kiwada nyerte.

Az osakai versenyzőre a döntőben a szintén kétszeres japán bajnok, Uchimura Ryoichi várt, aki az elődöntőben Amishiro Tadakatsu-t győzte le egy do-val. A végső küzdelem során talán a közönség is a népszerűbb és agresszívabban támadó Uchimura győzelmére tippelt, azonban Kiwada kézben tartotta a mérkőzést és nem szalasztotta el a nagy lehetőséget. A mérkőzés nyolcadik percének környékén egy debana-kote vágással lepte meg ellenfelét, mely a győztes ippont jelentette.

2012-ben tehát sem Takanabe, sem Uchimura nem tudta megszerezni harmadik bajnoki címét, pedig mindketten közel álltak hozzá. A jubileumi Össz Japán Kendo Bajnokságon új bajnokot avattak, Kiwada Daiki személyében.

Végeredmény:

I. Kiwada Daiki

(Osaka, 34 éves, Renshi 6. dan, rendőr, 3. részvétel)

II. Uchimura Ryoichi

(Tokyo, 32 éves, Renshi 6. dan, rendőr, 7. részvétel)

III. Takanabe Susumu

(Kanagawa, 36 éves, Renshi 6. dan, rendőr, 10. részvétel)

III. Amishiro Tadakatsu

(Hyogo, 32 éves, 6. dan, rendőr, 4. részvétel)

A verseny méltán népszerű kendós körökben, hiszen nem csak japán, hanem a világ legjobb versenyzőit lehet megtekinteni ezen a tornán. 2012-ben magyar kendóka is helyet foglalhatott a nézőtérén – Tóth Balázs (kendo 4. dan) a Szegedi Kendo Egyesület válogatott versenyzője egy éves ösztöndíját töltötte a Kokushikan Egyetemen és volt lehetősége személyesen megtekinteni a versenyt. Hazaérkezése után beszélgettünk élményeiről.

Nemrég tértél vissza egy éves japán ösztöndíjad végeztével Tokióból. Hányadik alkalommal jársz japánban? Korábban is volt lehetőséged személyesen megtekintened a Japán Kendo Bajnokságot?

Most járok negyedik alkalommal Japánban, de idén sikerült először eljutnom a Japán Bajnokságra. Gyerekkoromtól kezdve mindig izgatottan vártam ezt a versenyt. Először a Szegedi Kendo Egyesülettől kölcsönkaptam videót kasszétán láttam, utána interneten nézegettem. A japán kendo egyik nagy mércejének gondolom ezt a versenyt, de nyilván nem lehet csak erre korlátozni, ugyanis a kendo nem csak a versenyről szól, és a bajnokságon indulókon kívül is vannak nagyszerű kendósok Japánban.

Milyen rendszerben történik a részvétel a Japán Bajnokságon?

A versenyt egy selejtező bajnokság előzi meg meggyéknént. Ezen akárki elindulhat. Az országból ezek a versenyek alapján választják ki a 64 résztvevőt.

Milyen felkészülési folyamat előzi meg a Japán Bajnokságon való indulást?

Ez azt hiszem, hogy teljesen egyéni dolog. Mindenki a saját környezetében készül. A legtöbb résztvevő rendőr, akik a rendőrség különleges csoportjában edzenek, készülnek. Ha nem indulnának a versenyen, akkor

is minden napjuk a kendőről szólna, tehát nem hiszem, hogy különleges felkészülésben vesznek részt.

Személyes tapasztalatom a mostani Kokushikanos csapatkapitánnyal, Andóval van, aki tavaly járt nálunk. Elég sok egyetemista verseny előzte meg a Japán Bajnokságot, tehát neki az volt a felkészülés. Az utolsó héten már csak pár versenygyakorlást csinált, és „csak” napi egyszer edzett.

Mennyiben különbözik a hangulat más versenyektől?

A verseny helyszíne, a tokiói Budokan különleges helyszín, önmagában is nagyon jó hangulata van, többször jártam itt az egyetemista versenyek alkalmával, de a Japán Bajnokság alatt teljesen más. Csak két pálya van, emiatt sokkal jobban összpontosul mindenki figyelme 1-1 meccsre, és a japán tv is jelen van. Sokkal hivatalosabb az egész. A meccseken is lehet érezni, hogy a versenyzők nagyon akarják a győzelmet, és erre készültek régóta. Nem lehet látni gyors vereségeket, a mérkőzések elég hosszúvá húzódnak.

Milyen súlya van a japán bajnoki címnek? Egy civilnek, aki nem foglalkozik kendóval, mit jelent a bajnokság?

A japán bajnok az a Japán Bajnok. Természetesen a híradóban, újságokban szerepel. Persze a hír és a bajnok kendós újságok cikkeiben is megjelenik. Mindig azt az ippont vizsgálják, amivel a győzelmet szerezte nyertes.

A hétköznapi japán embert, aki nem foglalkozik kendóval, nem annyira érdekli az esemény. Kendós körökben pedig nyilván mindenki hall róla, mindenki elismeri. De nem jellemző a hosszú győzedelmi diadal. Már a következőn gondolkoznak. Nem szeretik sokáig a fényűzést.

Mekkora a kommersziális hatása a versenynek? Vannak e reklámok, szponzorok?

Nehéz ezt kívülről megállapítani. A verseny ideje alatt különböző bogus boltok árusítanak, és maga a Budokan forgalmazza a saját relikviáit. A versenyzők természetesen nem reklámoznak semmit, sem poszteren, sem tv-ben, sem újságban. Úgy veszem észre, hogy a komoly kendós világ nem szereti az ilyesmit. Persze itt nem nélkülözik az anyagi forrásokat, a pénz nem akkora kérdés.

A versenyzők túlnyomó többsége rendőr, elvéve akad börtönőr, postás, tanár, de nagyon ritka a „civil”. Mesélj erről a rendszerről kicsit. Ők milyen metódus szerint edzenek, vagy dolgoznak? Professzionális kendósoknak számítanak?

Igen a túlnyomó többségük rendőr, illetve vannak tanárok, és cégeknél dolgozók is.

A legerősebbek juthatnak be egy-egy rendőrség Tokuren-nek nevezett csoportjába. Itt a kendózásért kapnak fizetést. Természetesen megvan a rendőri kiképzés is. Ez az egyetem után, ha fölvételt nyert az illető, fél évig tart, és az ideje alatt nem kendőzhat, - még mobil telefont sem használhat.

Ha jól tudom a minőséget is meg kell tartani, azaz nem elég csak bekerülni, de benn is kell maradni. Tehát kemény munkának számít. Őket tekintetjük profi kendósoknak.

A tanároknak is kendóval telik a napjuk, de ők testnevelés tanárként középiskolában vagy egyetemen oktatnak kendót. Nekik is megvan a lehetőségük a mindennapos gyakorlásra a diákokkal, vagy más tanárokkal.

A civileknek már nehezebb a dolguk. Nekik sokkal ritkábban adódik meg az edzéslehetőség. Ugyanakkor elég sok cégnél van kendo klub. Az elszántság és a munkamenyiség szab határt, hogy hány-szor tudnak edzeni.

Nemzetközi kendós körökben a mostani indulók közül talán Takanabe és Uchimura a legnépszerűbb. Japánban is ez a helyzet?

A kendós körökben most talán Takanabéről beszélnek a legtöbbet, de mindenkinek megvan a személyes kedvence. Bár nem nagyon emelnek ki egy-egy versenyzőt, a kendós magazinokban a bajnok Kiwadáról, Uchimuráról és Takanabéről lehet a legtöbbet olvasni. Civilek közt elvétve akad, aki hallott róluk, de nem jellemző.

Mennyire népszerűek a Japán Bajnokságon induló vívók, vagy korábbi bajnokok? Edzenek esetleg diákokkal? Kik azok a fiatal vívók, akikről hallhatunk még?

Ezek a versenyzők elsősorban a kendósok körében népszerűek. Természetesen, ha edzésen felbukkannak, egyből rohan mindenki hozzájuk vívni. A Világbajnokság előtt eljött a Kokushikan Egyetemre a japán kendo válogatott, és komoly birkózásba kerültem a vívóhelyekért. Természetesen a diákok nem állnak le beszélgetni csak úgy a sztárokkal. Vívás után odamennek megköszönni és ennyi.

Általában a bajnokok közül mindenki a saját egyetemére, saját szülőhelyére jár vissza edzeni. Kokushikanon legtöbbet Hatakenakával volt alkalmam vívni, ami nagyon nagy élmény volt. Érződött benne a sok edzés által elért tartás (japánul: 心構え), amit csak nagyon erős semével lehetne kizökkeníteni. Az ő példáján is látom, ami hiányzik sokszor itthon. Mindig maximális

koncentrációval és energiával vív. Így persze éles helyzetben még többet ki tud hozni magából.

A mostani csapat is tele volt fiatalokkal, de a jelenlegi Kokushikan-végzősök között ott van Andó, aki a hokkaidói rendőrsére megy, valamint a harmadikosok közül Tsuchitani aki jövőre szintén rendőr lesz. Róluk még biztosan hallani fogunk.

A világhálón több videó található arról, hogy híres vívók (pl. Eiga, Harada, Teramoto) tartanak edzéseket fiataloknak, diákoknak. Neked volt ilyen élményed?

Nekem még nem volt alkalmam ilyenén részt venni. Általában ezek az események inkább általános vagy középiskolásoknak

szólnak. Az idősebb korosztály számára a víváslehetőség az igazán fontos ezekkel az emberekkel. Az a tapasztalat többet jelent a szóbeli oktatásnál.

Ki volt a favorit a bajnokság előtt?

Azt, hogy kendós körökben ki volt a favorit, nem tudom konkrétan megmondani. Kinek ki, viszont az tény, hogy sokan várták Takanabe zsinórban történő 3. győzelmét, mert így új rekordot dönthetett volna. Ugyanis ez még senkinek nem sikerült. Mint ahogy láttuk, végül neki sem.

Nekem a japán bajnokság régebbi résztvevői közül Nishikawa a kedvencem. A fiatalok közül Hatakenaka.

Milyen volt a mérkőzések hangulata, dinamikája? Más nemzetközi versenyekhez képes, VB-hez képest?

Más teljesen, mint mondjuk a nemzetközi versenyeken, világbajnokságon. Itt a résztvevők közül kendo-tudás szempontjából mindenki profi vívó. A világnak van még mit tanulnia. Azért valamennyivel nyugodtabb is a légkör. A vb-n a Korea-Japán ellentét eléggé érezhető.

Korábban több kritika érte a Japán Bajnokságot, hogy egyre inkább a biztonsági vívásra mennek a versenyzők, kevés az akció, a technika, az ippon. Változott ez valamit?

Úgy gondolom, ezt nehéz meghatározni. Negyedöntőkben, elődöntőkben már nem lehet hibázni. Nem hiszem, hogy kevés lett volna az akció. Szerintem mindenki a legjobb tudása szerint készül, és minden évben más a verseny. Ne feledjük, hogy mégis csak a győzni akar mindenki...

Volt olyan induló, versenyző, akinek félkészülése, hozzáállása számodra példás?

Számomra Ando felkészülése volt példás. Az egész évben, ahogy kapitányként a maximumot tudta hozni, és nem telt el olyan nap, hogy ne maximális erőbedobással edzett volna. Így sikerült az egyetemista versenyeken nyerni, és bár a Japán Bajnokságon kiesett, szerintem a jövőben még sok szép eredménye fog születni.

Mit kapacitáltál ebből az élményből?

A Japán Bajnokságon nagyon sokféle kendót lehet látni. Mindenki érett személyiség.

A versenyen való eredményességhez szerintem az alapokon kívül az nagyon fontos, hogy megtaláljuk azokat a technikákat, nyomásfajtákat, amiben igazán jók vagyunk. Ezeket kell megtanulni megvalósítani. Ezek az emberek abban nagyon jók, hogy a saját kendójukat tudják csinálni a végsőig. Nagyon nehéz kizökkenteni őket. Számomra ez igazán példaértékű.

Ahhoz, hogy valakinek megzavarhatatlan legyen a tudata, rengeteget kell keményen, tudatosan edzeni. A saját kendo megtalálásához pedig nagyon sokat kell vívni, sokféle emberrel. Ami pedig a legfontosabb, az a kiai, az energia, a kedv. Ezeken kell még sokat dolgozni!

Fotó: Kendo-World.com, All Japan Kendo Federation

Bánáti Zsombor

60th All Japan Kendo Championships

Saturday 3rd November 2012

KIWADA DAIKI

Saturday 3rd November 2012														
1	Kumamoto	Yamamoto	M	E	K	KIWADA DAIKI				Rokujo	Tokushima	33		
2	Yamagata	Domon								K	Ebihara	Ibaragi	34	
3	Tokyo	Sato	K	E						K		Shimura	Nagano	35
4	Tottori	Ueda								MK	K	Kiwada	Osaka	36
5	Yamanashi	Nagao		E						K	M	Makita	Chiba	37
6	Kagawa	Kinoshita	K	E						E		Otsu	Fukuoka	38
7	Aichi	Noda	K	E	M						M	Harada	Fukushima	39
8	Wakayama	Tanioka			K						E	Kawabata	Gifu	40
9	Saitama	Iigashinaga		M								Sugimoto	Hyogo	41
10	Fukuoka	Hayashida	M	E						K	TM	Hashimoto	Yamaguchi	42
11	Niigata	Kimura	M D							K	K	Yoneya	Saitama	43
12	Shiga	Fujita	M M							K	E	Shimizu	Aichi	44
13	Hyogo	Amishiro	T	E	D							Sasagawa	Saga	45
14	Gunma	Akao		E							K	Aratake	Tokyo	46
15	Mie	Kumon			M						M	Kuraoka	Hokkaido	47
16	Hokkaido	Ando	M								E	Inoue	Toyama	48
17	Tokyo	Uchimura	K	E	M						KM	Kakuta	Aomori	49
18	Ehime	Jinno			KM							Suzuki	Fukui	50
19	Osaka	Hijioka	K	E						M	E	Takanabe	Kanagawa	51
20	Shizuoka	Shiratori								M	M	Enokida	Osaka	52
21	Chiba	Kotani									D	Nishimura	Kochi	53
22	Ishikawa	Nakamura		T	E						E	Korogi	Oita	54
23	Miyazaki	Oshige	M								M	Ishii	Chiba	55
24	Miyagi	Endo	DM		M						E	Onda	Shimane	56
25	Kanagawa	Asahina	MK		K							Hamasaki	Tokyo	57
26	Nara	Hirase		E	K					K	E	Takasaka	Shizuoka	58
27	Kagoshima	Yamaguchi	K	E							M	Fujiyama	Nagasaki	59
28	Akita	Tsuchida									E	Kikuchi	Iwate	60
29	Tochigi	Shiraishi		E							D	Hashimoto	Saitama	61
30	Okayama	Kajiya	M								E	Kaneda	Kyoto	62
31	Ibaragi	Koiso			K					M		Oike	Hiroshima	63
32	Fukuoka	Murakata	KM								MM	Nakama	Okinawa	64

XXV. Kendō Európa-bajnokság

Április 12. és 14. között került megrendezésre a XXV. Kendo Európa-bajnokság, aminek idén a német főváros, Berlin adott otthont.

Mint az ismeretes, a magyar csapat felkészülése nem volt teljesen zökkenőmentes erre az EB-re. Egy jó darabig úgy tűnt, hogy anyagi okok miatt meghiúsul hazánk részvétele a tornán, de a hazai kendo támogatók példás hozzáállásának köszönhetően sikerült a hiányzó összeget megszerezni a csapatnak. Ehhez persze a válogatott és a Szövetség komoly lobbitevékenységére is szükség volt.

A csapat helyzetét tovább nehezítette, hogy a férfi válogatott egyik meghatározó alakja, a győrzámolyi Babos Gábor (kendo 4. dan) az EB előtt nem sokkal térsérülést szenvedett, ezért nem tudott a csapattal tartani. Helyét a Budapest Főnix Kendo és Iaido Klub fiatal versenyzője, Szegőfi Ákos (kendo 2. dan) vette át.

Így a Magyar Kendo Válogatott a következő összeállításban vett részt a XXV. Kendo Európa-bajnokságon:

Férfi csapat

Dubi Sándor (Szigetközi Junior Kendo Klub) 5. dan - csapatkapitány
 Váradi Ábel (Magyar-Japán Kendo Klub) 4. dan
 Dubi Attila (Szigetközi Junior Kendo Klub) 4. dan
 Tóth Balázs (Szegedi Kendo Egyesület) 3. dan
 Szegőfi Ákos (Budapest Főnix Kendo és Iaido Klub) 2. dan

Női csapat

Bővíz Marina (Magyar-Japán Kendo Klub) 4. dan - csapatkapitány
 Czimbalmos Mercédesz (Musin Kendo Klub) 4. dan
 Tallós Zsófia (Budapest Főnix Kendo és Iaido Klub) 2. dan
 Molnár Eszter (Happu Fudo Kendo Klub) 2. dan
 Kocsis Barbara (Bakony Kendo és Iaido Klub) 2. dan

Junior csapat

Komjáti Krisztián (Magyar-Japán Kendo Klub) 2. dan

Szemán Bence (Bakony Kendo Klub) 2. dan

Le Hoang Anh (Magyar-Japán Kendo Klub) 2. dan

Edzők

Abe Tetsushi - Technikai igazgató, férfi csapatedző

Sipos Aranka - Női csapatedző

A csapattal tartott még Vadadi Zsolt a Magyar Kendo, Iaido és Jodo Szövetség elnöke, aki mint az Európai Kendo Szövetség kincstárnoka vett részt az EB-n, illetve Bárány Tibor, a Budapest Főnix Kendo és Iaido Klub elnöke, aki a bírói testületben képviselte Magyarországot a versenyen.

A magyar férfi válogatott címvédőként utazott a versenyre, a csapatkapitány Dubi Sándor egyéniben is Európa-bajnokként vett részt a tornán. Emellett a férfi csapat a tavalyi Világbajnokságon is remekelt, legjobb európaiként bronzérmesek a mieink. A két évvel ezelőtti EB-n Lengyelországban a magyar hölgyek is jó formában vívtak. Csapatban második helyezést szereztek a mieink, Bövíz Marina női csapatkapitány pedig egyéniben szerzett bronzérmes.

És hogy mi történt idén Németországban?

Bronzzal kezdtük, bronzokkal folytattuk, bronzsal fejeztük be a XXV. Kendo Európa-bajnokságot Berlinben. Röviden így lehetne összefoglalni az EB magyar vonatkozású híreit.

Péntek délelőtt a junior kategória csapatversenyeivel indult a program, ahol a Komjáti Krisztián (Magyar-Japán Kendo Klub), Szemán Bence (Bakony Kendo Klub), Le Hoang Anh (Magyar-Japán Kendo Klub) összeállítású magyar csapat 3. helyet ért el. Komjáti Krisztián küzdelmeit Fighting Spirit díjjal is jutalmazták a bírók.

Délután a női mezőny kezdte meg a versenyzést szintén csapat kategóriában. A mieink, Bövíz Marina (Magyar-Japán Kendo Klub), Czimbalmos Mercédesz (Musin Kendo Klub), Tallós Zsófia (Budapest Főnix Kendo és Iaido Klub), Molnár Eszter (Happu Fudo Kendo Klub), Kocsis Barbara (Bakony Kendo és Iaido Klub) nagyszerűen helytálltak és csak úgy, mint a legifjabbak, ők is bronzérmeket szereztek.

Szombaton a férfi csapatversenyek kerültek megrendezésre. Az előzetes számítások alapján úgy tűnt a sorsolás kedvezett a magyar fiúknak és a legjobb nyolcig nem vártunk nagy riválist. A Dubi Sándor (Szigetközi Junior Kendo Klub), Váradi Ábel (Magyar-Japán Kendo Klub), Dubi Attila (Szigetközi Junior Kendo Klub), Tóth Balázs (Szegedi Kendo Egyesület), Szegőfi Ákos (Budapest Főnix Kendo és Iaido Klub) összeállítású magyar csapat dinamikusabban kezdte az EB-t, 9-0-ra győzték le Lettországot az első mérkőzésen, utána Ausztria csapata sem okozott túl nagy nehézséget. A poolból így elsőként jutottunk ki. Az egyenes kieséses szakaszban Montenegró válogatottját is simán vertük 5-0 arányban.

A legjobb négy közé kerülésért folytatott harcban megkaptuk menetrendszerű kemény ellenfelünket, Svájc csapatát. Csak úgy, mint a korábbi EB-n és a tavalyi VB-n, az ellenfél most sem adta könnyen magát, de szoros meccsen 2-1 arányban sikerült felülkerekednünk a nagy riválison.

Az elődöntőben az európai kendo legeredményesebb férfi válogatottja, a francia gárda került össze a mieinkkel, akik most erősebbnek bizonyultak a magyaroknál és 3-1-es végeredménnyel jutottak a döntőbe, ahol aztán Belgium csapatát is legyőzve megszerezték az Európa-bajnoki címet. A magyar férfi kendo válogatott ezzel a harmadik helyezéssel megszerezte történelme második EB bronzérmét.

Vasárnap délelőtt Bövíz Marina állhatott a dobogó harmadik fokára a női egyéni küzdelmeket követően, délután a másik csapatkapitány, az Európa-bajnoki címvédő Dubi Sándor ugyan ezt a helyezést érte el a férfi egyéni kategóriában, amivel jól keretbe foglalta az idei kontinenstorna magyar eredményeit.

XXV. Kendo Európa-bajnokság junior csapat kategória:

1. Franciaország
2. Románia
- 3. Magyarország**
3. Olaszország

XXV. Kendo Európa-bajnokság junior egyéni kategória:

1. Abou El Seoud G. (Franciaország)
2. Chirea V. (Románia)
3. Kim D. (Oroszország)
3. Thivolle E. (Franciaország)

XXV. Kendo Európa-bajnokság női csapat kategória:

1. Németország
2. Franciaország
- 3. Magyarország**
3. Hollandia

XXV. Kendo Európa-bajnokság férfi csapat kategória:

1. Franciaország
2. Belgium
- 3. Magyarország**
3. Spanyolország

XXV. Kendo Európa-bajnokság női egyéni kategória:

1. Fadai (Németország)
2. Van der Woude (Hollandia)
- 3. Bóvíz Marina (Magyarország)**
3. Momcilovic (Szerbia)

XXV. Kendo Európa-bajnokság férfi egyéni kategória:

1. G. Giannetto (Olaszország)
2. K. Nakabayashi (Franciaország)
- 3. Dubi Sándor (Magyarország)**
3. A. Fisher (Anglia)

További magyar vonatkozású hír Berlinből, hogy Bárány Tibor sikeres vizsgát tett 7. dan fokozatra, így ő lett az első magyar 7. danos kendómester hazánkban.

A férfi csapat kapitánya, Dubi Sándor 6. danra vizsgázott sikerrel.

XXV. Kendō Európa-bajnokság edzői értékelései

Abe Tetsushi, a Magyar Kendo, Iaido és Jodo Szövetség szakmai igazgatójának értékelése:

A válogatott vezetői részletesen ismertetik és véleményezik a berlini Kendo Európa-bajnokságon nyújtott teljesítményt, én összességében szeretnék pár sort írni.

A csapat nagyon jó eredményt ért el az EB-n és ehhez rögtön szeretnék is gratulálni. Az eredményen nem csak versenyeredményt értek, hanem az utazással, a részvétellel kapcsolatos szervezésben is jól tudtak együttműködni.

Az idei év egyik legnagyobb sikere az volt, hogy újra indíthatunk junior csapatot az EB-n és ezzel együtt még a III. helyet is megszerezték. A kiváló végeredmény eléréig nem volt könnyű az út, de az látható volt, ahogy fokozatosan építették fel a saját színvonalukat. Ez a folyamat és eredmény a Magyar Válogatott utánpótlásának fontos értéke lesz.

A női csapat a tavalyi Világbajnoksághoz képest jobban tudott készülni, és a mérkőzések minősége is – akár egyéni- akár csapatszámokban – stabilabbá vált. Sajnos egyéniben és csapatban is „csak” a III. helyig jutottak el, de ez is azt jelenti, hogy az élmezőnyben vannak a magyar lányok.

A férfi csapatnál Babos Gábor váratlan térdsérülése miatt nehéz helyzet alakult, azonban ehhez képest jól össze tudták szedni magukat és a III. helyig jutottak. Dubi Sándor egyéniben is III. helyet ért, de számomra a csapatvezetői helytállása volt igazán kiemelkedő és példamutató.

Az EB az évenkénti legfontosabb nemzetközi kendo eseményünk, de igazán ez is a Japán 2015-s Világbajnokság előkészítéséről szól.

Természetesen vannak még hiányosságok és gyenge pontok, ennek a javítása most a feladatunk, amit szeptemberben el is szeretnénk kezdeni.

Sipos Aranka, a női válogatott csapat edzőjének értékelése:

A felkészülési időszak a berlini Európa-bajnokságra nagyon nagy lendülettel, tervekkel kezdődött számunkra. A női csapat tagjai nagy elszántsággal vágtak neki a gyakorlásnak, amit viszont két csapattag komoly sérülése megtört. Tallós Zsófia és Kocsis Barbra is olyan komoly, fájdalommal járó sérüléssel küszködött, hogy az orvosok nem engedték a rendszeres edzést nekik és különböző kezelések hónapokra kivették őket az felkészülésből. Ez a csapat

hangulatát is befolyásolta ugyan, de szerencsére a februári Kokushikan delegációval szervezett közös edzésre és versenygyakorlásra már a csapat minden tagja készen állt. Mind a japán diáklányokkal, mind a lengyel válogatott csapat tagjaival történt versenyek nagyot lendítettek a csapaton. A közös edzés és versenygyakorlás a lengyel női válogatottal különösen jól jött, hiszen később az EB-n az egyenes kiesés első fordulójában össze is kerültünk velük.

Berlinben a sorsolás eredményeként a belga és a finn csapattal kerültünk egy poolba. A magyar lányok nagyon jól vették ezt az akadályt. Ugyan egyik csapat sem tartozik a könnyű ellenfelek közé, mégis a csoportból sikerült elsőként kijutnunk.

Ezután következtek a lengyel lányok, akik elképesztő akaraterőről és küzdőszellemről tettek tanúbizonyságot. Az öt mérkőzés után az eredmény döntetlen volt, így mind a két csapat egy-egy versenyzőt kellett, hogy visszaküldjön a győztes ippón megszerzésére. Edzőként nagyon nehéz döntés előtt álltam, hiszen nagy felelősség kiválasztani azt a versenyzőt, aki a legjobban tud teljesíteni egy ilyen nagy teher alatt. Én maximálisan megbíztam a magyar női csapat kapitányában és őt küldtem vissza vívni, aki meg is szerezte a döntő ippont.

Bekerültünk a legjobb 4-be és vívhattunk a döntőbe jutásért. Ellenfélként a francia női válogatottat kaptuk. Francia csapatot a mezőny egyik legerősebb csapataként tartják számon. Itt ismét egy nehéz döntést hoztam és cseréltem a csapat sorrendet annak érdekében, hogy a lányok olyan ellenfelet kapjanak, akikkel szemben győzni tudnak majd. Sajnos a taktika nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket és végül kikapott a magyar csapat, így a még mindig nagyszerű bronzéremmel térhettünk haza. Ennek ellenére – figyelembe véve azt is, hogy ketten a felkészülési időszak felében nem tudtak edzeni – én nagyon büszke vagyok a lányokra és maximálisan elégedett vagyok az eredménnyel.

Ekkor már egy junior csapat bronzéremmel is gazdagabbak voltunk és még két nap hátra volt a versenyből. Miután a férfi csapat is megszerezte a bronzérmet a második versenynapon, jöttek az egyéni versenyek. Az öt lányból 4 kijutott a pooljából, ami nagyon dicséretes, hiszen EB-n egy csoportból csak egy versenyző juthat tovább. Tallós Zsófia és Molnár Eszter a legjobb

16-ban végeztek. Bóvíz Marina a 2011. évi bronzérmét ismét megvédte, miután nagyon komoly harcban legyőzte a hazai pályán versenyző és a mezőny egyik legerősebbnek számító Yokoo Dance német ellenfelét. Marina következő meccse ismét egy német versenyző ellen volt, ahol végül hosszabbításban, kemény küzdelem után kikapott. Az egyéni bronzérem nagyon szép eredmény, büszke vagyok Marinára.

A verseny hangulatáról általában elmondható, hogy a rendkívül nagy anyagi hozzájárulást igénylő feltételek rányomták bélyegüket. A magyar csapat is nehezen tudott csak kijutni, melyhez nagyon sok magántámogató és a Magyar Kendo, Iaido és Jodo Szövetség erőn felüli támogatása is szükséges volt. A csapat tagjai nagyon komolyan dolgoztak azon, hogy előteremtsék a szükséges pénzt és ez össze is hozta őket, sokkal szorosabb kapcsolatba kerültek egymással.

Sajnos a versenyre több mint 10 ország nem tudott anyagi nehézségek miatt eljönni, ami nagyon szomorú, hiszen ez nagyságrendileg 20%-ot jelent.

Néhány szó a jövőről. A női válogatott csapat legnagyobb problémája, hogy kevesen vannak azok a magyar női kendósok, akik versenyzői léttel járó kemény munkát és lemondást vállalnák. Így a versenyző kiválasztás és az edzés is komoly fejtörést okoz az edzők számára, míg meggyőződésem, hogy a lányokat is jobban inspirálná, ha többen lennének, és nagyobb harc lenne a csapatba kerülésért. Ezért az edzőket kérném, inspirálják női versenyzőiket a versenyzésre és a kemény munkára, hogy a jövőben ők is ilyen szép eredmények részesei lehessenek!

Dubi Sándor, férfi kendo válogatott csapatkapitányának értékelése:

Úgy gondolom, a csapat nagyon szép munkát végzett az EB-t megelőzően. A felkészülés előtt a körülmények nem voltak éppen tökéletesek, de komoly összefogást követően összegyűjtöttük a hiányzó anyagiakat a kiutazáshoz és a részvételhez. Sokat dolgoztunk azért, hogy a csapat ott lehessen Berlinben.

Elvárásokról nem szoktam beszélni az EB előtt, sem utána, mindenki tudja mi az elvárt eredmény. Ha nagyon hivatalos akarok lenni, azt mondom ennek az EB-nek az eredménye elfogadható, és nagyjából ez volt az elvárt részemről.

A hangulat jó volt, anélkül nem is lehet jó eredményt elérni. Úgy gondolom Szegőfi Ákost sikerült jól beépíteni a

csapatba, Tóth Balázsnak, aki épp az EB előtt érkezett meg egy év intenzív japán ösztöndíját követően Tokióból, majd jövőre jön el az az idő, amikor nagyon jó formában lesz. Ez általában elmondható a Kokusikan Egyetemről hazatértek esetében.

A csapat-bronzokkal elégedett vagyok, bár az igazsághoz hozzátartozik, hogy a lányok vívásait nem láttuk végig, mert el kellett mennünk edzeni, de örülök, hogy ismét dobogósok lettek.

Junioroknál a csoportból kijutás volt nehéz feladat, ott sem sokon múlt, ezért azt gondolom az ő esetükben is örülhetünk a bronznak.

A férfi csapatnál, az elődöntőben a franciáktól kaptunk ki. Ezzel a friss, hirtelen kialakult felállással ez volt a reális eredmény és ezt nagyon jól hoztuk is. Talán más lett volna az eredmény, ha ott van egy egészséges Babos Gábor, vagy Király Norbi is, de ezen persze kár gondolkodni, így is szép a bronzérem. Idén a franciák jobbak voltak, ezt elismerem becsülettel. Náluk is új generáció van felnövőben, de ők előbb kezdték a fiatalok bevonását, mint mi. Ez nem baj, most ennyi volt a különbség.

Egyéniben személy szerint sajnós a német fiú ellen annyira megszenvedtem, hogy kivette az erőmet a majdnem fél órás vívás. Ezért az olasz versenyzőre már alig maradt energiám. 2-1-re vereséget szenvedtem, de örülök ennek a bronznak is, mert éreztem, hogy kiadtam magamból a maximumot, úgy hogy most ennyire voltam képes.

Ez az első olyan EB, ahol minden csapatunk dobogón végzett és erre igazán büszkék lehetünk.

Bővíz Marina, női kendo válogatott csapatkapitányának értékelése:

Női csapatunk felkészülése idén nem volt zökkenőmentes. Eleve csak öt fővel indultunk neki szeptemberben az edzéseknek és rövid időn belül ez is lecsökkent háromra, mert sérülés miatt ketten is kénytelenek voltak szüneteltetni a tréningeket. Február közepén tudott először felállni a csapat teljes

létszámmal és utána még pár hétbe telt, hogy újra összerázódjunk. Ennek ellenére az utolsó 4–5 hét alatt mégis sikerült jó hangulatban edzenünk és mindenki beletette azt a felkészülésbe, amire képes volt.

A kinti hangulat kicsit feszültebb volt a megszokottnál, de a sok probléma és zavaró körülmény után, ami jellemezte felkészülésünket, ez nem volt meglepő. Szerencsére ez nem zökkentett ki minket és semmit nem változtatott a csapat erős összetartásán.

Személy szerint minden elővigyázatosságom ellenére a verseny előtt egy héttel lebetegedtem és hiába pihentem végig az utolsó hetet, ahogy kiértünk Berlinbe belázasodtam. Nem tudtam a csapattal edzeni sem csütörtökön és sajnos szombatig csak lázcsillapítókkal bírtam talpon maradni. Ezért én is elég feszült voltam, mert a csapatversenyen mindenképpen jól szerettem volna helyt állni és bármennyi vitamint meg gyógyszert is szedtem be – ezúton is külön köszönöm Dubi Sanyi férfi vitaminjait –, sokat nem javított a helyzeten. Igyekeztem megnyugtatni a lányokat, hogy ettől függetlenül minden rendben lesz és én is ezt gondoltam magamban.

Az EB női mezőnye évek óta egyre jobban erősödik, már nem annyira egyértelmű, hogy kik esélyesek és kik nem, tehát nem igazán tudtunk volna becslésekre alapozni és nem is akartunk. Szerencsére mindenki jó formában indult a pénteki napon és én is megtettem, amire aznap egyáltalán képes lehettem. Különleges taktikánk nem volt, igazából mindig az előttünk lévő célra koncentráltunk, tehát először a poolban is az első meccset kellett megnyernünk és aztán mehettünk tovább. Azt gondolom, hogy mindenki helyt tudott állni és jól teljesített azon a szinten, ahol éppen tart, figyelembe véve azt is, hogy ez egy csapatverseny, amit együtt tudunk csak megnyerni. Ez volt a kulcsa annak, hogy eljutottunk a harmadik helyig.

Rossz érzés volt, hogy a végén nem sikerült a franciák ellen behúzni a meccset, de mindent figyelembe véve, hogy ez a csapat most állt ki először így együtt, csere nélkül öten, és minden egyéb külső körülményt, betegséget én elégedett vagyok ezzel az eredménnyel.

Bánáti Zsombor

Fotó: facebook.com/ekc2013germany
facebook.com/hungariankendoteam

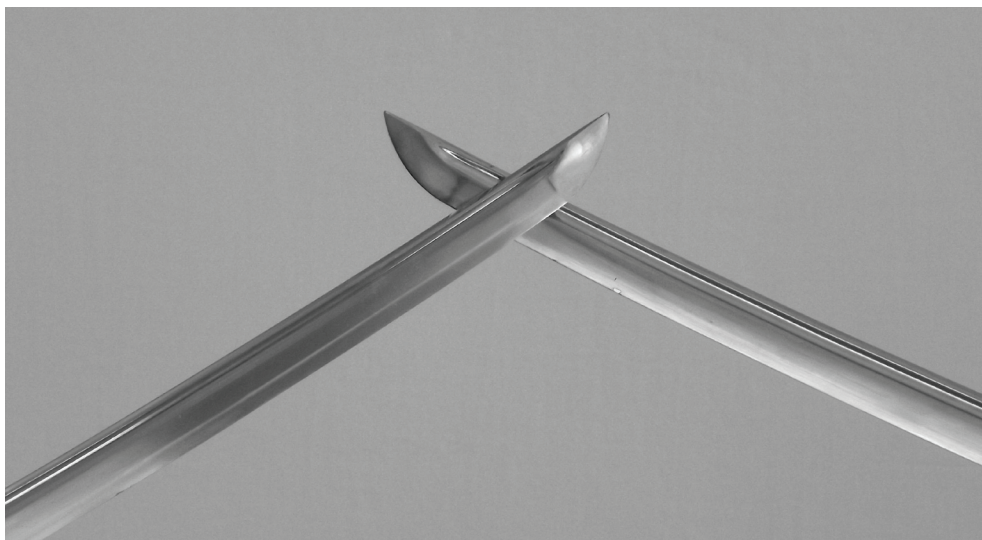
„Kendo kata gyakorlása”

részlet Erdélyi Gábor: Kendo Kata című könyvéből

Ha sport aspektusból vizsgáljuk a kendo katákat, akkor nem adunk nekik nagy jelentőséget, és nem érthetjük meg a gyakorlásának lényegét. Azonban, ha a Budo szemszögéből nézzük, akkor megértjük a kata gyakorlásának mentális oldalát a fizikai gyakorlással szemben. A kata gyakorlásával minden tanuló fejleszteni tudja kendója minőségét. A mai modern kendót számos olyan támadás éri, hogy elfelejti eredeti jelentését, és csak a modern verseny alapú kendóra koncentrálnak. Történelmileg a vívás és a formagyakorlatok egyek voltak. A kendót, mint budót nem nézhetjük úgy, mint bármely más sportot. Tehát a kata gyakorlása nélkülözhetetlen a tradicionális budo gyakorlásának.

A Nihon-Kendo-Katában a kendo elméleti alapjai konkrétan és szisztematikusan vannak felépítve. A kata gyakorlására nem csak azért van szükség, hogy sikeresen vizsgáljunk különböző fokozatokra a kendóban, hanem ezen túl mutat, amit minél jobban elmélyedve a kendóban megértünk. A kata gyakorlásával nem csak az etikettet és a kard használatának módjait lehet megtanulni, hanem egyidejűleg a többi alapokat is. Rendszeres gyakorlása fejleszti a vívásunk szintjét is. A versenyeken a győzelem megszerzése a legfontosabb, míg a kata gyakorlása során a kendo mozgásunk tökéletesítése a cél.

Katákban a helyes datotsu kivitelezése lebegjen a szemünk előtt, vagyis a megfelelő vágás és szúrás. A kata során fejleszteni tudjuk az itt lévő hiányosságainkat. Míg a verseny kendóban rengeteg vágás történik, addig a katákban a megfelelő vágásra kell fókuszálnunk. A megfelelő datotsu kivitelezéséhez szükséges a tökéletes kamae, a testtartás. Szorosan kapcsolódik a kard helyes használata, mindegy, hogy fakarddal gyakorolunk, akkor is azt kell képzelni, mintha fém karddal gyakorolnánk, és ennek megfelelően kell kivitelezni mozgásunkat. A mozgások sebessége is kiválóan tanulható. A helyes technikák alkalmazásához szükséges a „tisztá szem”, amivel érzékeljük ellenfelünk rezdüléseit, és ez által kiismerve támadási szándékát. A formagyakorlatok során a különböző szituációkban keletkező maai-t, azaz

távolságokat is gyakorolhatjuk partnerünk segítségével. Mivel egyfajta párbaj zajlik a tanító és a tanuló között, elsajátíthatjuk a megfelelő vágási alkalmakat is. A kiai gyakorlása ebben az esetben nem csak a kiáltást jelzi, hanem a küzdőszellemünket is. Amikor már magasabb szintre érünk kendónk gyakorlása során, akkor megértjük a „Ki” gyakorlását kendónkban. A Ki-n ebben az esetben a szív szellemét értjük, ami természetesen a belsőnkől árad. El kell sajátítani egy magas szintű szellemi nyomást, amivel az ellenfelünket pszichikailag nyomás alatt tartjuk, ezáltal szellemi fölényt érve el nála. Ez a kigurai, a belső energiaszintünk.

A katák kialakulásánál arra is törekedtek, hogy megfeleljenek a vívás szükségleteinek. Itt is szemben állunk az ellenfelünkkel, akár csak a páncélos gyakorlásnál és emiatt éberségünk nem lankadhat, és a szabályok szerint gyakorolhatunk. Ennek ellenére az itt tanultakat kamatoztatni, alkalmazni kell a szabad vívásunk során, nem csak önmagában gyakorolni. A kata gyakorlásunknak ki kell egészíteni vívásunkat és az ott szerzett tapasztalatokat is át kell vinnünk a kata gyakorlásunkba.

Katákban a következő dolgokat tudjuk fejleszteni:

- helyes testtartást
- a tiszta szemet
- helyes kard használatát
- a mozgások sebességét
- a helyesen kivitelezett vágásokat, szúrásokat, technikákat
- megérteni a megfelelő távolságot
- megfelelő kiai tanulását
- a vágás időzítését
- „kigurai” megértését, alkalmazását
- megfelelő koncentrációt

A kata gyakorlásakor törekednünk kell az etikett betartására. Figyelni a katana (bokuto) helyes viselésére, használatára, ideértve a hasuji (kard éle), tenouchi (csukló használata) és a shinogi (kard pengéjének oldalsó része) használatát. Minden katát kettesben kell gyakorolni. Az egyik partner az Uchidachi a támadó, tanító, a másik a Shidachi, a védő, tanuló. Meg kell ismerni kettőjük kapcsolatát. Általában a haladó vagy a magasabb fokozatú, rangú az Uchidachi. Ő kezdeményezi a mozgásokat, amire a tanuló valamilyen mozgással válaszol. Ideális az az eset, amikor egy magasabb fokozatú oktatja a tanulót a technikai és szellemi részeire a katáknak, ellenkező esetben könnyebb hibás mozgást tanulni. Mindkettőnek összhangban kell mozognia és ugyanazon légzési ritmusban kell lenniük. Mindkettőjüknek a másik szemébe kell néznie, a szemkontaktust fenntartani, nem veszítve el a „metsuke”-t. Ezt a szemkontaktust csak a 7. katában veszti el a shidachi, mindössze egyszer, ebben az egy katában. A metsuke szó szerinti fordításban: észlelés, érzékelés. A kendóban nagyon fontos, hogy az ellenfélnek mind a belső, mind pedig a külső moz-

dulatait, reakcióit érzékeljük. Ez történhet optikai vagy ösztönös észleléssel is. Az ellenfél szemét kell figyelni, és látnunk kell az egész ellenfelet a feje búbjától a lábujjáig. Így minden mozdulatát kifigyelhetjük és reagálhatunk rá. Nagyon fontos, hogy ne nézzük azt a pontot, ahova támadni akarunk, mert ezzel elárulhatjuk magunkat.

A katáknál kétféle éles kiáltás van. Az Uchidachi „Yaa” kiáltására a Shidachi „Tou” kiáltással válaszol. Amikor a katákat összeállították az akkori mesterek más nézőpontokat vallottak, hiszen a számos iskola gyakorlataiban más és más volt a szokás a kiáltásról (kake-goe). Először gyakorlaskor a „Yaa” és az „Ei” hangokat használták, de a katákat összeállító csoport szerint ez nincs összhangban az a-un légzéssel, ami viszont a Buddhizmushoz köthető. Fontos, hogy az Uchidachi „Yaa” kiáltásából jöjjön a Shidachi „Tou” kiáltása és ne utána keletkezzen, mert akkor az már más értelmet ad a kata gyakorlásának. Hiszen ha megnézzük a megfelelő kivitelezését a technikáknak, akkor nem az Uchidachi vágása után kell reagálnunk Shidachiként a támadásra, hanem a megfelelő időben kell végrehajtanunk vágásunkat és ebben az esetben körülbelül a „Yaa” hang közepén kell kiadnunk magunkból a „Tou” hangot, ha tökéletes kivitelezésre törekszünk. Ezt az időpillanatot remekül szemlélteti a „Yaa” és „Tou” kiáltás használata.

A kata gyakorlásakor megfelelő légzést kell alkalmaznunk. Magas szintű mesterek úgy irányítják vívás közben is légzésüket, hogy azt küzdelmükben maguk hasznára állítsák. A helytelen légzéssel lehetőséget tudunk adni ellenfelünknek, hogy megtalálja gyenge pontunkat. Gyakorlaskor az alhasi légzést kell elsajátítani. Ez azt jelenti, hogy az alhasunkban, körülbelül háromujjnyira a köldökünkől kell tartani a levegőt, a tandenban. Indulás előtt kell belélegezni, majd az előrehaladás közben kell lassan kifújni a levegőt úgy, hogy ellenfelünk ezt ne érzékelhesse. A vágás után szokásos módon lélegzünk, de nem szabad lazítani. Amikor leeresztjük a kardunkat, akkor kell újra belélegezni, majd a hátrafele történő mozgáskor kifújni a levegőt, úgy, hogy az ellenfelünk ne vegyen észre belőle semmit, majd Chudan-no kamae alatt tandenba lélegezve tegyük teljessé gyakorlatunkat.

Számos technika található a formagyakorlatokban, de mindegyik technika kivitelezésénél figyelni kell a Kan-Kyu-Kyo-Jaku összhangra, vagyis a vágásainkat fokozatosan-gyorsan-erőteljesen-lágyan kell végrehajtani és egy levegővétellel. A nagy mozgás azt jelenti a vágások kivitelezésénél, hogy a kard emelésekor kezünk alatt látjuk az ellenfelet, a kardunk hegye viszont ne menjen lejjebb az öklünk vonalánál. Uchidachi minden vágást issoku-ito-no maai távolságból hajtson végre a monouchival, ami a kard végének utolsó 10 cm-én található. Uchidachinak a megfelelő időben és módon kell támadnia, Shidachinak pedig nem szabad elveszíteni a lehetőséget a felkínált célpont megvágásával (datotsu-bui).

A katákban meghatározott szertartási formák vannak, amiket előírt sorrendben kell elvégezni. Az első meghajlástól kezdve az utolsó meghajlásig nem szabad a koncentrációnak megszűnnie, a küzdőszellemet végig fenn kell tartani az a kata elejétől a végéig. A lábmunkának csendesnek kell lennie. A zanshinnak erős kigurait kell tartalmaznia.”

Erdélyi Gábor: Kendo Kata 2012. Könyvműhely

Könyvajánló

Erdélyi Gábor: Kendo A Japán Vívás

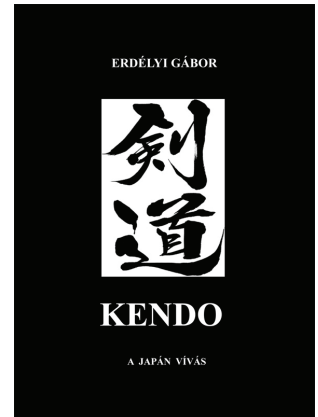
Ma már a távol-keleti harcművészetek nem mennek egzotikum számba. A külföldiek közül a kendót is egyre többen űzik igen magas szinten.

A szerző 6. danos kendó mester, többszörös Magyarbajnok, egyéni és csapat Európa-bajnok, csapat Világbajnok, több évig a Magyar Férfi Kendo Válogatott edzője. Sok év versenyzői tapasztalat, egy Japánban, a Nemzetközi Budo Egyetemen eltöltött év, a japán mesterekkel folytatott levelezés, más külföldi és hazai magas danos kendósokkal való kapcsolattartás, mind egy-egy elem abban a folyamatban, mely eredményeként született meg ez a könyv. Kendóról szóló összefoglaló mű nem jelent még meg magyarul. Ennek a könyvnek külön értéke, hogy a szerző személyes tapasztalatból tudja, mi érdekli a kezdőket, mi a haladókat és a magyar vonatkozásokat is összegyűjti. Örömmel üdvözlöm a tényt, hogy a Magyar Kendo, Iaido és Jodo szövetség egy mestere már azon a szinten dolgozik, hogy egy könyvben osztja meg velünk tudását. Olvasónak és írónak is egyaránt egy újabb lépés az úton.

Vadadi Zsolt előszava - Magyar Kendo, Iaido és Jodo Szövetség, elnök, kendo renshi 6. dan

Megrendelhető az erdelyigabor@kagu.hu e-mail címen.

Ára: 2500 Ft

Erdélyi Gábor: Kendo Kata

Erdélyi szenszej második könyvét tartja a kezében a Kedves Olvasó, mely a kata oktatás szellemében fogant. A katák leírása még a japán oktatási anyagokban sem teljesen részletekbe menő. Mindig megmarad a személyes átadás számára egy szinte végtelen terület, mely bejárása a tanulótól és a tanártól is függ. Az úton való haladásnak egy olyan szakasza a kata gyakorlása, melyet a mester és tanítvány fizikailag és a tanuló szintjén szellemileg is együtt jár be.

A kata gyakorlás a keleti oktatásmód személyes, közvetlen átadású, klasszikus módja. Ebben élhető át talán a legteljesebben a mester-tanítvány viszony olyan aspektusai, mint a tanár önfeláldozó odaadása a tanítás iránt és a tanítvány elkötelezettsége a tudás megszerzéséért. Ezért is tudja magával ragadni a Bu-do gyakorlókat. A könyv külön értéke, hogy a katák leírásán túlmenően azokat széles irodalmi anyag feldolgozásán alapuló Budo kulturális és szakmai magyarázatokkal keretbe foglalja. Ezek a részek egy-egy magasabb fokozat elérése után többször is adnak új felismerésekre lehetőséget. Kíváncsi, hogy ilyen örömteli felismerésekkel forgassa minden magyar nyelvű olvasó!

Vadadi Zsolt előszava - Magyar Kendo, Iaido és Jodo Szövetség, elnök, kendo renshi 6. dan

Megrendelhető az erdelyigabor@kagu.hu e-mail címen.

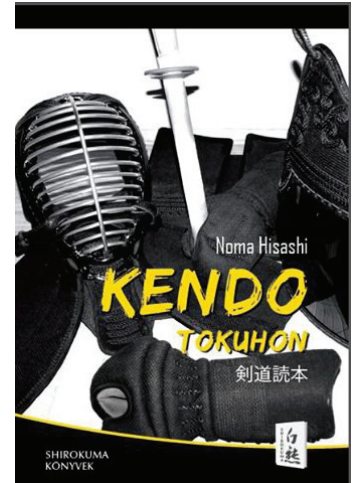
Ára: 2300 Ft

Noma Hisashi: Kendo Tokuhon**A könyvet szerkesztette: Vachter Ákos**

Noma Hisashi a II. Világháború előtti időszak kendojának kiemelkedő alakja, számos verseny, köztük a Showa kori három Tenran Jiai egyikének győztese, a később világhírűvé vált kendos és nyugati stílusú kardvívó mester, "Tigris" Mori Torao unokatestvére volt. 1938-ban, huszonkilenc éves korában, betegség következtében halt meg, fél évvel azután, hogy elnyerte a Kyoshi fokozatot. Amellett, hogy kivételes kendoka volt, Noma Hisashi közvetítőnek született, aki könyvével képes átadni az olvasónak a kendo iránt érzett természetes rájogását és őszinte szeretetét.

Írását érdekes kettősség jellemzi: kendosként ott-hon érezheted magad a sorok között, ha pedig a kendo iránt csak érdeklődsz, a végére érve a sok kis fejezetnek, magától körvonalazódhat benned egy kép a kendoról. Bár több mint hetven éve íródott és még sokkal régebbi tanításokat hív segítségül, alapvetően nem kordokumentum, hanem inkább kézikönyv. Ahogy a mondás tartja: "(a) kendo könnyű, de nehéz". Ez a könyv is pont ilyen. A Függelékben található szövegek Noma Hisashi kortársairól, a Showa-kor elejének híres fiatal versenyzőiről és mestereiről, illetve kendojáról igyekeznek valamelyest képet adni, valamint tanácsokkal szolgálnak a mindennapi gyakorláshoz.

Megrendelhető a kinsho.hu oldalon.

Ára: 2300 Ft

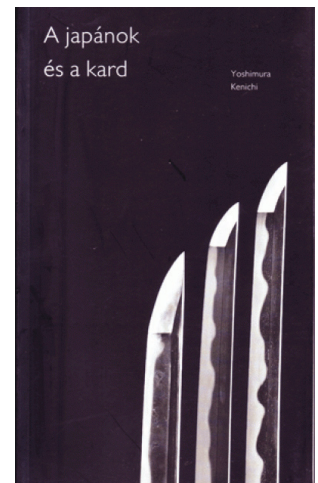
Yoshimura Kenichi: A japánok és a kard

A szerző Yoshimura Kenichi (kendo 8. dan), a Francia Judo, Jiujitsu, Kendo és Társult Vívásnemek Szövetségének országos szintű, technikai tanácsadója, a Nihon Bijutsu Token Hozon Kyokai és a Nion Token Hozankai tagja.

Miként sajátították el a japánok a kardnak, e félelmetes fegyvernek és ragyogó műtárgynak a készítését? Milyen értékeket tulajdonítottak neki? Milyen szerepet játszott a samurájok életében? Milyen befolyással van még ma is a japán emberek életére? Mitől értékes egy kard, hogyan ítéltető meg az értéke? Ajánljuk továbbá ezt a munkát mindazoknak, akiket érdekel a japán kultúra.

A mű eredeti címe:

Yoshimura Kenichi: Les Japonais et le sabre

Megrendelhető az erdelyigabor@kagu.hu e-mail címen. Ára: 4500 Ft

A HISSHO Magazin a Magyar Kendo, Iaido és Jodo Szövetség hivatalos magazinja és a Szövetség tulajdona. A magazinban található írások szabadon felhasználhatók a Szövetség engedélyével és a forrás feltüntetésével.

III. évfolyam / 1. szám, 2013. július

ÜDVÖZLI ÖNT AZ AMERIKAI E-BOGU ONLINE WEBSHOP MAGYARORSZÁGI KÉPVISELETE!

e-bogu.com

Célunk, hogy az e-bogu cég (www.e-bogu.com) magas minőségű termékeit hazánkban is népszerűsítsük, segítsük vásárlóinkat a megfelelő felszerelés kiválasztásában, levéve a megrendelő válláról az EU vám és egyéb járulékok ügyintézésének súlyát.

Az angol nyelvű kommunikáció, a vám- és áfa ügyintézés, a dollárban való átutalás, a szállítás megszervezése, az esetleges garanciális problémák ügyintézése a tengerentúlon... manapság még nem mindenki számára egyszerű dolgok. Ebben segítünk mi!

A weblap a különböző harcművészetek öltözékeinek, felszereléseinek széles skáláját fogja át. A megfelelő felszerelés kiválasztásában, tanácsadásban is szívesen állunk vásárlóink rendelkezésére.

A magyarországi képviselő a hatályos magyar jogszabályok szerint működik. A weboldalon található árakkal és szállítási költséggel számolunk a mindenkori USA dollár-forint árfolyam szerint.

A megrendelt áruk importálását vámkezelését és az áfa felszámítását a hatályos jogszabályok alapján mi végeztetjük el.

Elérhetőségeink:

KAGU Bt.

Telefon: 06-20-476-75-82

e-mail: erdelyigabor@kagu.hu

<http://e-bogu.kendogyor.hu>

<https://www.facebook.com/EBoguHungary>

毎度

MAIDO

Japán kalligráfia eszközök
minden típusban és
mennyiségben,
kiadványok
japán nyelvtanuláshoz,
tankönyvek,
szótárgépek.

Minden japán
füstölőből

20%
kedvezmény!

白熊

Shirokuma Kft.

Digitális nyomda
és könyvkiadó

Megjegyezhető kandzsi
(James W. Heisig - Rácz Zoltán)

5250 Ft helyett

3937 Ft

dr. Kós Péter:
**Japán írásjegyek
memorizálási szótára
(kandzsi)**

4465 Ft helyett

3349 Ft

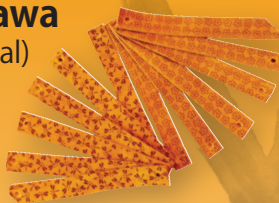
Harcművészeti
kézműves termékek,
hakamák, gi-k,
tartótokok,
és egyéb kiegészítők.

Bogu és felszerelés javítás,
használt bogu vásárlás
és eladás.

Men himo chichikawa
(sakura és tonbo mintával)

1500 Ft helyett

900 Ft/pár

**Sötétkék
shinai tok**
szabályozható
vállhevederrel,
3 shinai férőhelyes

4500 helyett

3500 Ft

Varrott bőrbetűs zekken
(egyéni elképzelés alapján)

5000 Ft helyett

4000 Ft

Fehér tenugui

1150 helyett

950 Ft/db

20 db-tól további
kedvezményel

Az akciók a megjelenéstől számított 3 hétig tartanak.